

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Journalen NB33

Citation: Kierkegaard, Søren: "Journalen NB33", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 26*, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2008 , s. 79. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-nb33-txt-shoot-id016ff61c-47e3-4adb-b485-3c4706ee3bb0.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 26

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

NB33:1

NB33:2

#

Evighedens Priis (Kjøb og Salg).

.... Deri har jo dog »Studenstrup« fuldkommen Ret, at Raad- og Domhuset er en meget anseelig Bygning, og for den Slik, som disse brave Mænd vilde sælge den, det brillanteste Kjøbmandskab som næsten er mulig. Det Eneste »St.« har overseet, er, hvorvidt hine brave Mænd staae i det Forhold til Raad- og Domhuset, at de kunne sælge det – ellers er dog ogsaa om det saa kun var 10rd meget for dyrt.

Saaledes med Xstd., og den evige Salighed. At en evig Salighed er et ubeskriveligt, uvurdeerligt Gode er jo vist – og nu til den Priis, som Præsten vil afhænde den: ja, derom kan aldeles ingen Tvivl være, det er et endnu brillantere Kjøbmandskab end St^s vilde være.

Men det som gjør mig betænkelig, er om »Præsten« ogsaa staaer i det Forhold til den evige Salighed at han kan afhænde den, eller om han i denne Henseende forholder sig til den som de to Gaudiebe forholde sig til Raad- og Dom-Huset – thi saa er ogsaa 10rd meget for meget.

Saa bliver det dog nok bedre, at man ikke lader sig narre af Præstens Spot-Priis, men henvender sig til Den, som virkelig eier og raader over Evighedens Salighed – men som rigtignok ikke sælger ud.

#

NB33:3

#

Timeligheden – Evigheden.

T. er det Sinkende, det sig bredende, forholder sig derfor væsentlig til Snak; Evigheden er idel Hasten, det Intensive, forholder sig væsentlig til Handling.
Charakter-Forvandling.

I Timelighedens Verden kommer det egl. an paa at kunne snakke, at have et Satans Snakketøi. - Dette gjælder saa hele Rækken igjennem, lige fra Kjøbmanden som snakker for sine Varer, og En som snakker for Qvindfolk og Agitatoren som snakker for Publikum lige op til det at være Digter, Taler, Lærd - thi ogsaa dette er at snakke, er ikke Charakter-Forvandling.

Men Evigheden seer paa Handling, Charakter-Forvandling. Enhver Forandring i Retning af Snakken hjælper ikke ind i Evigheden. Om En, som før har ført liderlig Snak, nu fører hellig Snak: hjælper ikke, er ikke væsentlig Forskjel.

Men efter Timelighedens Begreb er det just Feilen ved Handling, at den er saa kort - der bliver slet ikke Noget at snakke om, intet Sinkerie. See, derfor elsker Timeligheden det Digteriske, thi det er det Dvælende som ikke bliver til Handling, og Lærdom, som hjælper til at skulke fra Handling. Maatte Evigheden raade blev der slet ingen Vidtløftigheder, hvilke just Timeligheden elsker - den elsker Skinet, og Sinkeriet og Snakken.

#

NB33:4

#

Hyklerie - det hjertelige Vrøvl.

I en ældre Tid, da Xstd. var en horreur for Mskene, da [var] Falsknerierne i Retning af Hyklerie. Man frembragte det Skin, at man indfrie den christelige Fordring - men det var Hyklerie.

Nu da Xstd. i Mskenes Forestilling er sat ned til at være Intet mindre end horreur, nu den er blevet saadan en bekjendt, godmodig skikkelig Fyr - nu er Falsknerierne i Retning af det hjertelige Vrøvl, man omgaaes den christelig[e] Fordring saadan ganske gemytlig, kluddrer den ned til saadan omtrent at være en Spidsborgers Existents.

Dette Falsknerie er naturligviis det allerfarligste - mon

nogen af hine Kirkelærere, der kæmpede for Troen mod Kjættene, mon nogen Kjætter-Dommer egl. har endog blot anet, at Sligt kunde blive Rettroenhed.

NB33:5

#

Biskop Mynster

Det hvorved M. kan siges at have været for mig saa uheldig en Figur som muligt, var ikke, at han ikke var hvad jeg behøvede, men var, at han fremkoglede et Skin af at være hvad jeg behøvede. En Charakter paa Sjellands Bispestol havde jeg behøvet – Ulykken for mig var ikke, at M. ikke var det, det vil kun lidt sige, nei, Ulykken var, at han listigt og raffinerende al sin øvrige Nydelse, havde taget den med at gjælde for et Charakter-Msk, en Regjeringsmand, uagtet han kun var en Søndags-Declamator og forresten en verdslig klog Eudaimonist.

Saa længe han levede, var det saa gjort umuligt for mig at angribe ham. Thi min Sigtelse gik jo just ud paa: han regjerer ikke, det er Øienforblendelse, han er en Journalist, Publikums Træl trods Nogen. Men til hvem skulde jeg henvende denne Tale? Og paa den anden Side, jeg fægtede jo paa Regjeringens Side, altsaa kunde jeg ikke godt svække ham. Privat sagde jeg ham det – men hvad brød han sig om det Private, han var kun bange for Publikum, thi han var feig.

#

NB33:6

#

Christenhed.

Dersom det forholdt sig rigtigt med dette, at vi Alle ere Xstne, at idet jeg gaaer ud paa Gaden, den Første der gaaer mig forbi er en Christen kort Enhver: saa er det nye Testamente den latterligste af alle Bøger, og Gud i Himlene saa upraktisk som vel er muligt. Thi kan der vel tænkes noget Latterligere end for at frembringe denne Virkning at sætte saadanne Motiver i Bevægelse som Evighedens Straffe, Himlens Salighed. Kan der tænkes noget Latterligere end at ville bruge en Donkraft til at tage en Knappenaal op med – og saaledes at anbringe Helvedstraffes Evighed

for at bringe Msk. til det halvt demoraliserede halvt skikkelige Nittengrynerie, som saadan er omtrent det at være Menneske.

Og at dette kan gaae hen saaledes, at det Ingen falder paa Sinde, at Ingen gjør Anskrig, ja det er atter et Beviis for, hvor ubetydeligt Mskenes Liv er.

NB33:7

#

Christd. er et Rige ikke af denne Verden.

Dog vil det have Plads i denne Verden – just deri ligger Paradoxet og Collisionen, det vil have Plads, men atter ikke som et Rige af denne Verden.

Saaledes er det i det nye Testamente. Christenheden har naturligviis ikke kunnet gaae ind herpaa, det var altfor anstrengende, saa har man enten gjort det til et Rige af denne Verden (Katholicismen) hvorved de christelige Collisioner falde bort og den ligefremme Kjendelighed, som behager Mskene, bliver Loven; eller man har forlagt Xstd. ind i skjult Inderlighed en om man saa vil adæqvate Form til ikke at være et Rige af denne Verden, men dog ikke den christelige Form, ikke den paradoxe, og de christelige Collisioner slap man igjen for. Det er let nok at see, at til et Rige som ikke er af denne Verden svarer nærmest som adæqvate Form: skjult Inderlighed, thi skjult Inderlighed er en Negativitet ligesom det: ikke af denne Verden. Men saa seer man igjen det Paradoxe ved det Christelige, at nemlig et Rige som ikke er af denne Verden dog vil have Plads, synlig, kjendelig Plads, altsaa paradox vil have Plads i denne Verden, bestandigt vaagende over, at det kun er paradox, at det ikke forvandles til at blive et Rige af denne Verden.

Man seer tillige her et Exempel paa, hvorledes det hænger sammen med alle Xsthedens saakaldte Fremskridt. Thi alt Dette om den skjulte Inderlighed som det sande Christeliges sande Tilværelses-Form, alt Dette der vel endog er blevet udraabt som et Høiere et Sandere end det første Xstlige, er ganske simplet et Lavere. Xstd., som den er i det nye T: har dog vistnok skjult Inderlighed trods nogensinde i Protestantisme, men det vil den ikke nøies med, den vil have paradox Kjendelighed, og herved er det først at alle de christelige Collisioner fremkomme.

#

NB33:8

#

Christendom – Gjenfødelse.

Xstds Mening er, at det dreier sig om en kvalitativ Forvandling en heel Charakter Forvandling (ligesaa kvalitativ som den Forandring fra ikke at være til at være, hvilken er Fødselen) i Tid. Alt, hvad der kun er en Udfoldelse af hvad Msket oprindeligt er: er ikke christelig Existeren.

Christenheden, hvis Interesse bestandigt er at faae det Paradoxe bort (thi dette er det Paradoxe: som Ældre at fødes) og derved Anstrengelserne. Til den Ende har man forlagt Scenen for det at blive Xsten til den spædste Alder. I sig selv er det nu latterligt, hvis det skal være at undgaae Paradoxet, thi om et Barn kun har levet 5 Minuter, blot det er født, en anden Fødsel eller at et Født fødes anden Gang bliver lige saa paradox som at en Mand paa 40 Aar fødes anden Gang.

Men hvad Xstheden har tilsigtet og naaet er at faae Anstrengelser bort. Man rykker Gjenfødelsen saa langt tilbage i Tid, at som man maa sige om sin Fødsel, jeg veed ikke hvorledes det gik til, saaledes ogsaa med Gjenfødelsen – man veed ikke, hvorledes det gik til. Og saa er man lykkelig og vel alle Xstds kvalitative Anstrengelser qvit.

Det forstaaer sig, man er saa ogsaa alle Xstds Forjættelser qvit; og Xstd. lærer dog egl, at Gjenfødelsen er det evige Liv, er Udødelighed.

Ved at forrykke Paradoxet er det naaet, at Xstheden er ganske simpelt det gamle Hedenskab – pyntet ud med christelige Udtryk og Talemaader.

Confirmationen hjælper kun lidet, thi ogsaa denne Alder er dog en Barne-Alder, og det er fast latterligt at høre Præsterne paa slige Dage titulere Drengene: smaae Christne. Mit Forslag er, at man indførte den Skik ved Confirmation, at Drengene havde forlorent Skjæg og Knebelsbart – for at see ud som Mænd.

NB33:9

#

Msklig Deeltagelse.

En Lidende vil maaskee være af den Tanke: mine Lidelser og Qvaler ere saa frygtelige, at hvis Mskene fik dem at vide, da vilde Alt være Deeltagelse. O, min Ven, vogt Dig for Mskene. Var det sandt, at Dine Lidelser og Qvaler ere af den Art, da vogt Dig for at Mskene faae dem at vide, Du er i det Tilfælde, at Mskene vilde blive saa angest og bange for Dig, at de istedetfor Deeltagelse, grusomt værgede sig mod Dig, grusomt søgte paa enhver Maade at blive Dig qvit, for ikke at ængstes af Sligt, grusomt gjorde Dine Lidelser til Din Skyld, saa det maaskee endog var »Pligt« at være haard mod Dig.

Ja, Anti-Climacus har Ret i hvad han taler om msklig Deeltagelse!

Msklig Deeltagelse! Subtraheer fra denne Rubrik msklig Deeltagelse, subtraheer Alt, hvad der dog maaskee ikke egl. er Deeltagelse men Egoisme, Deeltagelse med hvad man er egoistisk interesseret i eller egoistisk interesseret i at afhjælpe, forebygge, oprette^a; subtraheer fra denne Rubrik Alt, hvad der dog maaskee ikke er Deeltagelse men forklædt Misundelse; sæt ved denne Rubrik et uhyre NB. for, at just i det Pinligste og Qvalfuldeste forvandler Deeltagelsen sig endog til Grusomhed: og see saa efter, hvor megen Deeltagelse der er i Verden.

a , bære;

#

NB33:10

#

Mc: 12,34: Du er ikke langt fra Guds Rige.

Det var efter at den Skriftkloge havde forklaret det om Kjerligheds-Budet, at Xstus taler saaledes.

Man seer deraf: at det at elske Gud det er at forholde sig til Guds Rige.

Dette kan tjene til Modvægt mod den gavtyveagtige Lære om Tro som nu høres i Xstheden.

NB33:11

#

»Lærer dem, at holde Alt hvad jeg haver befalet Eder.«

Med disse Ord forlader Xstus Jorden. Hvis det nu var, som man lærer i Protestantismen, især i D., saa maa det jo være paafaldende, at Xstus taler om at holde Alt, hvad han haver befalet – det ligner ikke ganske Det som vi tale om Troen alene.

Man seer deraf, at Christus maa forbinde en ganske anden Tanke med det at troe end det Xstheden har hittet paa.

NB33:12

#

Tilstanden i det Bestaaende.

Just dette viser, hvor grundfordærvet det Hele er, at Enhver mere eller mindre tydeligt veed det – men at Ingen vil sige det, at de Alle, i forskjellig Grad skyldige, som Sammensvorne redeligt holde sammen i, at forhindre, at det bliver sagt, hvor usandt det Bestaaende er.

Deraf kommer det saa igjen, at eet eneste Msk. er nok; der behøves blot En, – der ganske lige ud siger det. Det er den Nemesis der hviler over saadan Uredelighed, at En er nok – blot det er sagt, hørt, saa er Alt forandret, saa er der sat Ild paa Philisternes Leier.

Men derfor kan det naturligviis være farefuldt nok at skulle være Den, som siger det, ja maaskee er just derfor Faren den allerstørste.

Hvor der kæmpes mellem: klarere Indsigt og mindre klar, men redelig, Indsigt – den Kamp bliver sjelden saa heftig. Nei men hvor man selv veed, at det er galt fat, hvor man gjør Alt for at skjule og for at forhindre at faae det sagt – der bliver det maaskee den frygteligste Forbrydelse at sige det.

Tag et Billede: gaae til en Kjøbmand, som mener, at han sidder meget godt i det – men Du veed, at han er fallit; siig ham det ... nu ja, det er jo ikke glædeligt at høre Sligt, men han giver nok efter. Gaae derimod til en Kjøbmand, der længst selv veed, at han er fallit, længst selv har paa enhver Maade, listigt og underfundigt, gjort Alt for at skjule at han var fallit – viis ham, at han er fallit: det bliver nok paa Liv og Død.

Forholdet er, at hvor Erkjendelse er Det der mangler, der bliver jo det Sande ikke en Sigtelse mod Charakteren; men hvor Erkjendelsen er givet, der

bliver det Sande criminelt.

De farlige Collisioner i Verden ere aldrig fremkomne der, hvor det blot var Erkjendelse der manglede; men bestandigt der, hvor de egentligen Vedkommende meget godt selv vidste, at de forfægtede noget Usandt; og blive disse Collisioner de allerfarligste, naar saa de egentligen Vedkommende rive en Mængde Msker med dem, om hvilke det dog til en vis Grad gjælder, at de mangle Erkjendelse og forsaavidt ikke ere ganske uredelige.

Mit eget Liv har allerede givet et Bidrag til at oplyse dette. Da jeg i sin Tid tog mig af »Corsaren« – var der en Eneste i Kongeriget uden at han mere end een Gang, gjentagent havde i privat Samtale sagt: det er skammeligt med det Blad, der bør gjøres Noget? Men – offentligen maatte det ikke siges. See her et Studium i Retning af det Gavtyveagtige ved den msklige Demoralisation. Man vil hykkelsk i privat Samtale sige: »det er skammeligt«, naar det da vel at mærke, sikkert, at offentligen vedbliver Misundelsen at have sit seierrige Organ – og derfor bliver man opbragt, naar En gaaer hen og siger det offentligen. Fra en anden Side; der gives jo i enhver Generation Mænd, som ved deres Stilling, ved hvad de gjælde for i Samfundet, ere forpligtede til at vidne mod en Demoralisation. Men see disse havde svigtet – og derfor blev det en Forbrydelse, en Galskab, at jeg sagde det offentligen.

Men overalt hvor det ikke er Erkjendelse der mangler, men hvor det er Sammensværgelse (i hvilken de Forskjelligste paa forskjellig Maade kunne være interesserede) der gjælder det, at Een er nok, En, som siger det. Men det er ogsaa den farefuldste Art Forretninger.

NB33:13

#

Villie – Erkjendelse

(Christenhed).

Xstd. som den er i det n: T: er i Retning af: Villien i Msk, Alt dreier sig derom, om at forandre Villien, alle Udtryk (forsage Verden, fornegte sig selv, afdø o: s: v: o: s: v: item at hade sig selv, at elske Gud o: s: v:) Alt er forholdende sig til denne Xstds Grund-Tanke, hvorved den er hvad den er: Villies-Forandring.

I Christenheden har man sat hele Xstd. over [i] Intellectualitet; den bliver saa Doctrin, og Det der beskjeftiger er Alt i Retning af det Intellectuelle.

Er dette ikke en Gavtyve-Streeg saa veed jeg ikke hvad en saadan er! Enhver der har blot den mindste Msk- item Selv-Kundskab veed meget godt, at det [det] kniber paa for et Msk: er Villies-Forandring. Og herpaa er det Xstd. dødbringende sigter. Men Xsthed. eviterer behændigt Slaget – og sætter Alt over i Intellectualitet.

Men hvilken Afskyelighed! Og tænk dette exsequeret af Millioner, tænk saaledes opdrages Børnene, saa altsaa en Fader i Xstheden forelyver sit Barn betræffende det Høieste og Helligste.

Det er frygteligt! Naar En der ikke er Læge, skal være tilstede ved et Liigs Dissection: faaer han ondt; ligesaa Studenten første Gang han selv skal dissekere – men den gamle Prosector hænder Sligt ikke: og dog kan det stundom skee, at et Liig kan være saa modbydeligt, at ogsaa han faaer ondt. Naar en Mand af den Slags som Folk er fleest skulde faae den Viden om Forbrydelse som en Politie-Agent har, vilde han blive benauet – den gamle Politie-Agent kjender ikke til Benauelser i Anledning af det Criminelle: og dog kan det stundom hænde, at Sagen kan være saa frygtelig og saa rædsomt omsiggribende, at ogsaa han føler en Benauelse. – Jeg kan med Sandhed sige at jeg har medfødt Genialitet i Retning af det Criminelle; jeg er jo ogsaa nu ældet, hærdet: men i Sandhed, dette med Xstheden det overvælder mig ved sin Rædsel. Kun et svagt Billede er hiin Corruption i Rusland, hvor hver Embedsmand var bestukken, kun et svagt Billede paa dette Frygtelige, at i alle mulige Forhold denne Løgn er blandet ind med, at vi ere Xstne, at vi have Xstd., medens vi løgnagtigt kalde lige det Modsatte af det n: T: Xstd.

Hvor afskyeligt, at det paa den Maade maa skee, at hvis et Msk i Xsthed virkelig skal blive Xsten, maa han først tage det Stød, at det seer ud en Tid for ham næsten som var Gud i Himlene den afskyeligste Bedrager – fordi man nemlig fra Barn af har bildt ham en Løgn ind om hvad Xstd. er. Saaledes sendes Barnet ud i Livet: Gud i Himlene han vil nok hjælpe Dig; hvorledes det end gaaer, Gud vil nok hjælpe Dig. Og see, i det n: T: staaer Sagen saaledes: det Gud vil er, at Du skal elske ham, og heri ligger, at Du msklig talt kommer til at lide frygteligt – just fordi Du har indladt Dig med Gud. Thi hvad er det n: T: en Haandbog for dem, der skulle offres. Hvilken Nederdrægtighed saa, at opdrage et Barn i denne Xstd, som er den almdl i Xsthed, og derved bevirke, enten at Barnet tosser Livet hen i samme Vrøvl, eller engang maa gennem den Rædsel, at Gud seer ud som en Forfører, der i det afgjørende Øieblik, just naar et Msk. meest behøvede ham, forvandler sig og bliver lige det Modsatte af hvad man har foreløjet Barnet.

Men, som sagt, jeg faaer ondt, i den Grad overvælder Indtrykket mig, at i de meest forpligtende Forhold, Forhold mellem eedsvorne Lærere og Menighed, i de inderligste Forhold, Forhold mellem Forældre og Børn, overalt, overalt er denne Løgn med. Her er altsaa ikke Tale om nogle Slyngler af Præster, nei, nei, hvad jeg baade vil og maa kalde retsindige og alvorlige Forældre, de ere med udviklede i denne Criminal-Historie, det er en Løgnagtighed den Art Xstd. i hvilken Barnet oplæres, og ganske uden Skyld kunne de ikke være; thi det sande Sammenhæng er dog, at Den der i Sandhed blev opmærksom paa det nye T^s Xstd, han lod sandeligen nok være at gifte sig. Det falske Begreb af Xstd. hænger derfor paa saa mange Maader sammen med, at vi Mske have villet have denne Verden igjen, i jødisk Forstand.

Men hvis den Art Xstd., i hvilken et Barn opdrages var det n: T^s, saa maatte Sagen staae saaledes i det n: T., at Xstus overveiende talte om sin Død som Offer, forskaanende Andre, og yderst sparsomt og forsigtigt om Efterfølgelse. Men i dets Sted er Forholdet lige omvendt, om hans Død som Offer taler han kun [en] ganske enkelt Gang og saa dog betingelsesviis; men det han egl. lærer er: Efterfølgelse.

NB33:14

#

Situationen for mig i Xsthed.

At hele Christendoms Forkyndelsen især i Protestantismen, især i D., er som min afdøde Fader vilde sige, pinegal, det seer jeg godt.

Men det jeg bestandigt har sigtet paa, er at faae det Problem bragt frem, om jeg saa maa sige for Gud og Mske: kan man være Xsten uden at være Discipel. Det er dette Problem jeg ønsker saaledes frem, at, hvis det maatte behage Gud, han kunde komme til at gribe ind, for at vi kan faae lidt Sandhed ind i Sagen.

I een Forstand er jeg nemlig ganske godt enig med den almindelig[e] Xstds-Forkyndelse, jeg mener, at den Art Religion var ganske ønskelig for os Mske.

Men, men, men siger jeg - og her begynder min Sag, men siger jeg: at opnaae dette paa den Maade som nu, at man forandrer det n: T^s Xstd. for at faae den til at passe bedre for os Msk.: nei, det vil jeg ikke.

Dog forstaaet bliver jeg vel ikke, og selv dette mit, i mine Tanker, saa billige og beskedne Forslag kan maaskee komme mig dyrt nok til at staae. Thi Mskene tænke som saa: Gud er en saa stor Magt, at i Forhold til ham, er det det eneste Sikke, at see om man

behændigt kunne narre ham og saa at holde Ørene stive og lade som Ingenting; redeligt, ærligt, oprigtigt, uforbeholdent at indlade sig med Gud, er eo ipso det Samme som at have tabt, thi han er i den Grad den Overmægtige, at blot den lille Finger er nok at give ham.

Og heri kan der være noget ganske sandt. Men dog bliver jeg ved Mit. Vil Gud ikke samtykke i, at der redeligt og ærligt og uforbeholdent forkyndes en Tilnærmelse til Xstd, hvilken saa nøiagtigt angiver sig selv at være en heel Qvalitet forskjellig fra det n: T:^[s] Xstd, ei heller løgnagtigt udgiver sig for at være en Stræben i Retning af det nye T:^[s] Xstd, (begge Dele er Løgner i Xsthed, at man kalder Xstd hvad der ikke er Xstd, og kalder en Stræben i Retning heraf hvad der er kvalitetsforskjellig og altsaa aldrig i al Evighed vil naae det, da dets Stræben er i en anden Retning) vil Gud ikke det, kan jeg forstaae at det vil Gud ikke, saa bliver kun Eet af to muligt: at opgive Xstd. eller at ville ganske som Gud vil.

NB33:15

#

At leve comparativt.

Loven for det Numeriskes Existeren er: de leve comparativt. Man seer ogsaa heraf, at det Numeriske er det Sophistiske, et sig Bredende, som nærmere beseet, opløser sig i Intet.

At have det lige saa godt som de Andre – det kaldes at være lykkelig; om denne de Samtliges Væren er idel Jammer eller den virkelig er en værdifuld Tilværelse, Sligt beskjeftiger det Numeriske aldeles ikke, nei, naar man blot har det som de Andre.

At bære sig ad lige som de Andre – det er det Rigtige. Om det er saa forkeert som muligt, gjør det Numeriske Intet til Sagen, naar det blot er som de Andre, saa er det det Rigtige. – At have den samme Religion som de Andre, er at have den sande Religion; o: s: v: o: s: v: altid dette som de Andre.

»Som de Andre«. I dette Udtryk er ogsaa indeholdt de tvende karakteristiske Mærker paa det at være Msk i Almdl. 1) det Sociale, Dyr-Skabningen, der forholder sig til Flokken: som de Andre; 2) Misundelsen, hvilken Dyrene dog ikke have.

Denne Misundelse er ganske karakteristisk. Dyret har nemlig ikke Misundelse, fordi hvert Dyr kun er Exemplar. Msket derimod er den eneste Dyr-Art, hvor hvert Exemplar er (κατα δυνάμιν) mere end Slægten, er Individualitet, lagt an til Aand. Numerus

bliver nu naturligviis ikke Aand, men beholder saa dog dette Særkjende fra andre Dyre-Skabninger: Misundelse. Dersom Msket blot var Exemplar, vilde han ikke have Misundelse. Men selv det Msk, der dybest degraderer sig selv i Retning af at naae det ophøiede Formaal, hvorefter Slægten især ved Hjælp af Dag-Pressen, stræber: at blive Exemplar, selv han vil dog have saa megen Forskjellighed i sig fra de Andre, at han vil fremfor Dyret udmærke sig ved - Misundelse.

Jeg siger at især Dag-Pressen arbejder i Retning af at degradere Mskene til Exemplarer, og Intet er vissere. Som i Papir-Fabrikken Klude arbeides sammen til Masse, saaledes tenderer Dag-Pressen til at afgnide af Mskene al Individualitets Forskjel, al Aand (thi Aand er Forskjellighed i sig og selvfølgelig ogsaa fra Andre) for saa at lyksaliggjøre dem qua Numerus ved denne Leven der er det Numeriskes: i Alt ligesom de Andre; heri finder Dyre-Skabningen Fred og Hvile, i Flokken, og heri finder Misundelsen sig beroliget.

Hvis Dag-Pressen naaede sit høie Formaal, er det et Spørgsmaal, om dog ikke pludseligen det Numeriske vilde føle en Trang til, at der dog vare Nogle, som ikke vare ganske lige som de Andre - at Misundelsen dog kunne faae lidt at leve af.

I en vis Forstand kunde jeg ønske denne Straf over Mskene, at Dag-Pressen naaede sit Formaal og gjorde alle til Exemplarer - frygtelige Straf: en Million Msker hvor Enhver var ganske som de Andre. Man kunde fremstille dette i en moralsk Fortælling og kalde den: straffet Misundelse. Straffen vilde naturligviis blive den kvalfuldeste Kjedsommelighed.

#

NB33:16

#

Det christelige Mod

er (hvilket jo ogsaa svarer til at Sandheden var i eet Msk., i Xsto, lige overfor hele Slægten) i Retning af ene, som Enkelt at udholde det Numeriskes Modstand, Begrebs-Ueensartethed, Charakter-Ueensartethed med det Numeriske, og rangerer i Forhold til jo større Numerus, jo længere det udholdes, jo inderligere det forholder sig til En.

Dette moralske Mod i Retning af Begreber, i Retning af Sandhed, Aand er en Qualitet forskjelligt fra alt

andet Mod. Som tapper Kriger ene modig at gaae mod om det saa var 1000 Mand, eller mod Kanoner, i den visse Fare o: D: alt sligt Mod har slet ikke Begrebs-Collisionen i sig.

Først der begynder det christelige Mod, hvor Begreber ere med i Kamp.

Hedenskabet kjendte derfor egl. ikke dette Mod. Hedenskabet, som overhovedet det blot Msklige hviler i: det Numeriske constituerer Begrebet. (Socrates gjør en Undtagelse, den Eneste der forstod, at Opgaven var: som Enkelt mod Numerus).

Xstd. anbragte Begrebet Aand, og nu sattes Collisionen: den Enkelte mod Numerus, at Sandheden kan være i een Eneste, ubetinget een Eneste lige overfor, i Modsætning til Alle, ubetinget Alle.

Denne Collision er den intensivest mulige. Deraf kommer det ogsaa, at overalt hvor denne Collision er, der er Tilværelsen selv interesseret; thi et Begreb er jo en Rummelighed, som for den Sags Skyld kan rumme Millioner, ja Alle. Den [der] derfor kæmper i Retning af Begreberne, vil forandre Begreberne, han kæmper jo med Millioners Mulighed.

Og denne Collision er saa frygteligt anstrengende: at disse utallige, i mange Henseender elskværdige Msker, alle, alle skulle være i Usandhed. Ak, hvor mskligt, saa hellere at ville give efter, og selv være Den, der er i Usandheden. Men her ligger den christelige Kamp, det christelige Mod, baade i Retning af Frygtens og Medlidenhedens Indskydelser.

Hvis jeg turde tale hedensk, vilde jeg sige Tilværelsen er som en uhyre Kæmpe, der ligger ganske stille og morer sig over Msk, som vi Msker kunne more os over at see paa Fugle, eller Husdyr – saaledes ligger han ganske stille og morer sig over at see Mskene lege deres Leeg, at Ludvig og Maria see hinanden, elske hinanden, blive gifte, Forældre til en talrig Flok, Alt skjønt og nydeligt: Tilværelsen forholder sig ganske roligt. Ja selv om Nogen var saa meget fremmeligere, at det behagede ham at ville lege den Leeg, at ansees af de Andre som Den, der virkelig havde med Begreberne at gjøre (som fE Biskop Mynster legede Xstd) Tilværelsen ligger ganske rolig; thi det berører den egl. ikke, er dog kun Leeg.

Men i samme Secund En for Alvor rører ved Begreberne – saa reiser Tilværelsen sig. Og for at værge sig, item for at examinere dette Msk, er der Collision: Collisionen som Enkelt med det Numeriske.

Og blandt alle Dem, der virkelig have indladt sig med Tilværelsen, og virkelig rørt ved Begreberne: der er Ingen uden, at han, selv om han var den Modigste, et Øieblik har gysset ved denne tete a tete med Tilværelsen selv, og ved denne Collision med det

Numeriske i Begrebs Kamp.

#

NB33:17

#

Regnestykket.

100,000 Millioner, af hvilke Enhver er: »ligesom de Andre« er = een.

Først naar der kommer En, som er forskjellig fra disse Millioner eller denne Ene, først da er det: to.

I Tallets Verden tæller: Eenheden; i Aandens Verden tælles der ikke, eller der tæller: Forskjelligheden, altsaa der tælles ikke.

Men dette maa indøves, ligesom en Hest lærer at staae for Skud. Det maa indøves. Og især er denne Øvelse vigtig for vordende Xstds Officianter. Man maa lære ikke at blive bange for det Numeriske, lære, at det er Intet, ligesom Barnet lærer ikke at være bange for Spøgelser: see mit Barn, det er ikke Noget at være bange for, det er Intet, der er Ingen, eller, det er Intet, det er blot Natte-Taager – saaledes maa man lære ikke at være bange for det Numeriske, lære denne omvendte Selskabs-Regning, ved Hjælp af hvilken man kan regne hele Selskabet sammen til at være hverken mere eller mindre end Een, et Kunststykke ligesom naar den lange tynde Mand i Schlemihl tager hele Teltet og putter i sin Lomme.

I »Aand« er Alting omvendt. Sandseligt tæller man sammen og saa bliver det et stort Tal, aandeligt tæller man sammen og det store Tal svinder ind som en Mystification. Thi Numerus er en Mystification, den Mystification, at der er mere end Een. Denne Art Mystification tænker man sjeldnere paa, at mystificere ved at klæde sig ud som Mange.

NB33:18

#

Ydmyghed – Ubetydelighed.

Fordi Xstd. bestandigt lægger Beslag paa Ydmyghed, sætter Alt i Forhold til Ydmyghed og Ydmygheds Opgaver, saa tænker den middelmaadige Ubetydelighed strax: det er Noget for mig, og betænker ikke, at den christelige Ydmyghed, som alt Xstligt, har et Dialektisk hos sig, saa dens Ydmyghed har til Forudsætning en Stolthed, der kneiser stoltere end den stolte msklige, men som saa ydmyger sig.

Exempler. »Tragter ikke efter de høie Ting, men holder Eder til det Lave.« Prægtigt siger Middelmaadigheden, det er noget for mig, jeg begjærer ikke at blive Konge, jeg nøies med at blive Cancelliraad, eller en velhavende Borgermand, en sand Xsten, som ikke Tragten efter de høie Ting. Ja, god Nat! See nøiere efter, hvad Xstd. forstaaer ved det Lave, og Du skal see, at i en anden Forstand vil en saadan Tragten, naar En ret gjør Alvor med den, blive udraabt af Mskene som den rædsomste Stolthed, som Hovmod, som en Tragten efter Noget, der er høiere end baade at være Konge og Keiser. – »Sæt Dig ikke øverst tilbords.« Prægtigt siger Middelmaadigheden, jeg higer ikke efter slige Ting, jeg nøies med saadan at sidde midtvejs ved Bordet eller vel endog nærmere ved den nederste Ende – jeg er en sand Xsten, som ikke sætter mig øverst til Bords. Atter forkeert. Hvis et Msk. virkelig gjør Alvor med den Ydmyghed der fornedr sig ubetinget, Du skal see, det vil blive udraabt som den rædsomste Hovmod, meget værre end den at ville sidde øverst tilbords. Som i Eventyret den dumme Gottlieb altid tager fejl, saaledes vil Middelmaadigheden i al Evighed forfeile Xstd.

Men bestandigt maa dette erindres, at Xstd. dog paa ingen Maade forholder sig i Retning af Differentensen mellem Msk. og Msk, Differentensen: Begavethed. Nei, nei, ubetinget ethvert Msk. tilbyder den sig. Men den fordrer den Lidenskab i ham: at sætte Alt ind. »Gjør Du blot det!« siger Gud, »Resten gjør jeg.« Derfor siger Apostelen Jacob: mangler Nogen Viisdom, han bede om den. Og derfor brugte Xstus til Apostle ganske simple Msker, blot for ikke at foranledige den Confusion som var Xstd. væsentlig forholdende sig til Genie og Talent.

Men »Msket« som er en udlærd Gavtyv eller har et medfødt Instinkt for Gavtyvstregere, han har naturligviis ladet som forstod han ikke dette om Xstds Ligelighed for alle, thi det om Villiens Forandring eller Villies-Forandringen det behager ikke.

Xstdommens Ligelighed for alle har man saa igjen forvandlet til: Ubetydelighed. Nei, tak! Visseligen er Xstd. saaledes ligelig for Alle, at Genie og Talent her ere rene Narrestreger – men desuagtet er den saa langt fra at være Middelmaadighed og Ubetydeligheds Ligelighed for Alle, at det Xstd. fordrer (og som ethvert Msk kan, hvis han vil, deri Ligeligheden) er saa stort, og fuldkommen saa sjeldent, at der for Snese Talenter ikke findes een Christen, medens dog Alle have den Mulighed at kunne være sande Xstne.

#

Det Numeriske.

Lad mig tale billedligt. Sæt det var saa, at – lad os ikke knibe paa Tallet – at der var i det latinske Sprog 100,000 Ord, som gik efter mensa; sæt, at disse hittede paa at lade fabrikerne et uhyre langt Papir hvorpaa de bleve skrevne det ene under det andet – Alt for at imponere en Grammatiker: vilde dette imponere ham end det mindste? Nei, ikke det allermindste. Mensa, vilde han sige, er Declinationen, Resten og sammes Tal aldeles ligegyldigt, for mig endog Tidsspilde at stifte Bekjendtskab med hele denne Liste – først dominus er den anden Declination; men dominus gaaer heller ei efter mensa. Lexicalsk, vilde han sige, kan det have sin Betydning med disse 100,000 Ord, som Gloser – men grammatisk, nei aldeles intet. – Eller hvis (for at vende Billedet lidt anderledes) hvis mensa hittede paa at stille sig i Spidsen for disse 100,000 Ord, – for at imponere en Grammatiker: vilde det imponere ham? ikke det mindste. Min gode mensa, vilde han sige, det der beskjeftiger mig er Declinationen, og Du miskjender Dig selv og Din Betydning ved at mene at Du bliver betydningsfuldere i Spidsen for 100,000 Gloser, som bøies efter Dig. Egentligen er Du gal, min gode mensa, naar Du mener at man kan stille sig i Spidsen for hvad der er Intet; thi de 100,000 ere grammatisk = 0. Du er derfor heller ikke i Spidsen for Nogen, det er blot Noget Du indbilder Dig selv og de 100,000 eller de Dig.

Saaledes med det Numeriske. Kun er det ikke udtrykt i Billedet, og forsaavidt passer Billedet ikke, at i Glosernes Verden er det tilfældigt, hvilket Ord der bliver Paradigmaet, hvilket blandt disse 100001 Ord. I Aandens Verden er det ikke tilfældigt, hvo der er: Declinationen; men Gloserne, De, der bøies efter denne Declination, Efterabelserne betyde aldeles Intet.

Ja, saaledes er det. Og dog, hvor veemodigt, ak, at jeg skal være Den, der maa sige Sligt, jeg som elskede tungsindigt Mskenes Mængde saa høit, og ak, at det er den selv, der har tvunget mig, under Styrelsens Medvirken, ind i denne Ubøielighed. Men vist er det, skal der holdes Justits, det det kommer an paa, er Øie for Qualiteterne, Øie for, hvo der er: Declination, og aldeles Ligegyldighed for Glosernes Numerus, det maaskee uhyre Tal, som gaaer efter denne Declination.

[a] At mene at staae i Spidsen for hvad der er Intet, er jo aldeles den samme Art Galskab, som naar gale Meier gik med Lommen fuld af Stene og meente det var Specier, brystende sig af sine mange Penge, altsaa stolt af at gie hvad der er Intet.

#

NB33:20

#

Latterlig Lærdom.

Peer Degn siger »og naar den indbindes i Skindbind, hedder den Aurora og declineres efter mensa.« Dette: og declineres efter mensa, det er Lærdom – og aldeles paa urette Sted, blot for at forraade lærd Viden.

Og dog, hvis man tog en Blyantspen og gennemgik endog en saa dygtig Mand som Dr.Rudelbachs Bøger, hvor idelig vilde man støde paa den Art Lærdom: og declineres ligesom mensa.

Ja, christeligt, er egl. den hele lærde Theologie, et Pendant til dette: og declineres ligesom mensa.

NB33:21

#

Mc: 15,39.

Høvedsmanden siger: sandelig var dette Msk. Guds Søn. Han har aabenbart hørt feil ligesom alle de Omstaaende og troet, at Xstus kaldte paa Elias. Og dog siger Xstus jo noget ganske Andet.

Men er dette ikke underligt, gribende, at just det meest lidende Ord af Xstus, hvor de Omstaaende, hvis de havde hørt ret maatte sige, see der opgav han sig selv – at dette Ord høres feil af de Omstaaende. De Omstaaende høre Ordet saaledes, at de just deri see Beviset for at han var Guds Søn.

Der er et dybt, gaadefuldt Sammenhæng i dette; thi just det at have holdt Lidelsen ud indtil dette Yderste, just dette var, for Gud, Udtrykket for, at han var Guds Søn. Men det Vidunderlige er, at Omgivelsen hører feil – og saa dog i en langt dybere Forstand hører rigtigt. Det er som talte Gud gennem dem – ved Hjælp af at lade dem høre feil.

#

NB33:22

Den guddommelige Straf: at ignorere.

At dette efter Guds Forestilling (han som jo er idel, uendelig Subjektivitet) er den høieste Straf, den frygteligste Straf, har jeg andetsteds viis[t], item, at det at man ikke er opmærksom herpaa, gjør, at man kommer ind i det Galimathias, at naar Noget lykkes saa er det Gud ikke imod, hvisaarsag fE hele Xstheden (der just er Affaldet fra Xstd) er Gud velbehageligt - »thi ellers greb han vel nok straffende ind.« Man har ingen Anelse om Guds Majestæt, og er (skjøndt Xsten) aldeles fremmed for den christelige Grund-Tanke, at kun Dem han elsker straffer han, kun hans Elskede blive ulykkelige i denne Verden o: s: v:

Dog derom har jeg talt noksom paa andet Sted. Det jeg her vil oplyse er, noget Vidunderligt, hvis jeg saa tør sige, ved Gud. Man kunde nemlig sige: en Allestedsnærværende, hvor er det muligt for ham at ignorere Noget end det Mindste.

Men see her atter, hvor det slaer til, at Gud er idel Subjektivitet. Selv i Forhold mellem Msk. og Msk. sees jo let, at den Kunst at ignorere En, man ikke seer, den er ikke stor. Og derimod, naar Opgaven bliver at ignorere En - som staaer for En: ja saa kunde kun udmærkede msklige Subjektiviteter øve dette Kunststykke. Og Intet er egl. saa dræbende som naar En maa udholde, at han skjøndt Nærværende, maa finde sig i at ignoreres af den overmægtige Subjektivitet.

Saaledes ogsaa med Gud. Skjøndt Allestedsnærværende har han dog sig selv i den Grad i sin Magt, at han kan forholde sig ignorerende som var han uendelig langt borte. Men forsaavidt den msklige overmægtige Subjektivitet der straffende ignorerer en Nærværende, forsaavidt han dog egl. maa siges at trænge til den Selvtilfredsstillelse at vise at han kan ignorere: saa er atter Gud i den Grad uendelig Subjektivitet, at han straffende ignorerer i den Grad, at den saaledes Straffede ikke engang ret faaer det at mærke, hvad atter fra Guds Synspunkt er den høieste Straf, endnu høiere end om Synderen fik det at fornemme. Thi efter Guds Forestilling (og det kan man da egl. ikke fortænke ham i) dreier Alt, Alt, Alt sig om at være saa lykkelig at være til for ham. Den frygteligste Straf er derfor den, hvor det endog skjules for Synderen at han lider Straf.

O, men i hvilken ussel Jammerlighed har Xstheden draget Din Majestætiskhed, Du eneste Majestæt. Fast altid er [det] næsten som var det Dig, der trængte til os Msker, eller dog Dig, der som Souverain trængte til os Msker - og saaledes er det glemt i hvilken Grad Du ikke trænger til os Msker, og dermed da igjen, hvor

uendelig Din Kjerlighed er, naar Du indlader Dig med Mskene.

NB33:23

#

At forholde sig objektivt til sin egen Subjektivitet.

De fleste Msker ere afstumpede Jeg'er; hvad der af Naturen var lagt an som Mulighed af at kunne tilspidses til et Jeg, afstumpes hurtigt til en tredie Person.

[a] Som Münchhausens Hund en Mønde der sleed Benene af og blev Grævling.

Noget ganske Andet er at forholde sig objektivt til sin egen Subjektivitet.

Tag Socrates! Han er ikke i den Forstand tredie Person, at han, hvad man ellers gjør naar man er tredie Person ikke Jeg, unddrager sig for at gaae i Farer, at udsætte sig, vove Livet. Paa ingen Maade. Men i Faren selv forholder han sig objektivt til sin egen Personlighed, taler i det Øieblik han selv dømmes fra Livet om Domfældelsen aldeles som tredie Mand. Han er Subjektivitet i anden Potens, han forholder sig med den Objektivitet som en sand Digter vilde forholde sig til sin digteriske Frembringelse, med den Objektivitet forholder han sig til sin egen Subjektivitet. See, dette er et Kunststykke. Ellers faaer man eet af to enten et objektivt Noget, et objektivt Møbel som skal være et Msk, eller man faaer et Sammensurium af Tilfældigheder og Vilkaarligheder. Men at forholde sig objektivt til sin egen Subjektivitet det er Opgaven.

Hvad saa i denne Henseende nogensinde i Maximum er naaet af noget Msk., det kan saa som en uendelig svag Analogie tjene til at ane hvorledes Gud er uendelig Subjektivitet.

Han har ikke et Objektivt i sin Væren, som jeg andetsteds har viist, thi dette vilde begrænde ham og sætte ham ned i Relativiteterne, men han forholder sig objektivt til sin egen Subjektivitet, dog er atter dette kun en Fordoblelse af hans Subjektivitet, thi i hans væren subjektiv er der jo intet Ufuldkomment som skulde borttages eller noget Manglende som skulde tilføies, hvilket den msklige Subjektivitets Tilfælde er, og hvorfor det at forholde sig objektivt til sin egen Subjektivitet ogsaa er et Corrigerende.

Gud er uendelig Fordoblelse, det kan naturligviis intet Msk. være, han kan hverken ganske blive sig selv saaledes overlegen, at han fuldkommen forholder sig objektivt til sig selv, ei heller blive saaledes subjektiv, at han ganske kan fuldkomme hvad han i objektiv Overlegenhed over sig selv har forstaaet sig selv betræffende, han kan ikke ubetinget, fuldkomment objektivt see sig selv, og kunde han det, kan han ikke ubetinget subjektivt gjengive dette Syn af sig selv.

#

NB33:24

#

Et Synspunkt for Msk-Slægtens Historie.

Hvis jeg skulde yttre mig derom – skjøndt jeg ellers ikke befatter mig med Sligt, og antager det for u-ethisk at beskjeftige sig med Slægtens Historie, istedetfor med sin egen Existeren: vilde jeg udvise dette Synspunkt.

Gud har kun een Lidenskab: at elske og at ville være elsket. Det der saa har behaget ham er: eksistentielt med Mskene at gennemgaae alle de forskjellige Maader paa hvilke der kan elskes, at gennemgaae det at elske.

Han tager saa naturligviis selv Partes og lægger saa Alt an i Forhold til det. Snart vil han være elsket som en Fader af sit Barn, snart som Ven af Ven, snart saaledes elsket som Den, der blot bringer En gode Gaver, snart saaledes som Den, der frister og prøver den Elskede. Og i Xstd. er, om jeg saa tør sige, Ideen den: at ville være elsket som en Brudgom af sin Brud, og saaledes at det bliver idel Prøvelse. Snart forvandler han sig næsten til Lighed med Msket, i Accommodation, for paa den Maade at blive elsket, snart er Ideen den, som Aand at blive elsket af et Msk – den meest anstrengende Opgave. o: s: v: o: s: v:

Mine Tanker er: Gud er som en Digter. Deraf forklares det saa ogsaa at han finder sig i baade det Onde og alt Vrøvlet og Ubetydelighedens Jammerlighed og Middelmaadighed o: s: v:. Saaledes forholder jo en Digter sig ogsaa til sin Digter-Frembringelse (der ogsaa kaldes hans Skabning) han lader det komme frem. Men som man jo i høi Grad feiler, naar man troer, at hvad den enkelte Person i Digtet siger eller gjør, er Digterens personlige Mening: saaledes feiler man jo ogsaa ved at antage, at hvad der skeer, derved at det skeer, er af Gud samtykket. O, nei, han

har sin Mening for sig. Men digterisk tillader [han] alt Muligt at komme frem, selv er han overalt tilstede, seer til, digter videre, i een Forstand, digterisk upersonlig, ligeligt opmærksom paa Alt, i en anden Forstand, personligt, sættende den frygteligste Forskjel som den mellem Godt og Ondt, mellem det at ville som han vil og ikke at ville som han vil. o: s: v: o: s: v:

Det Hegelske Sludder om, at det Virkelige er det Sande, er derfor aldeles ligesom den Forvexling, at paanøde en Digter, at hans dramatiske Personers Ord og Handlinger ere hans personlige Ord og Handlinger.

Kun det maa fastholdes, at hvad der, om jeg saa tør sige, bestemmer Gud til at ville saaledes digte, ikke er, som Hedenskabet meente, for Tidsfordriv, nei, nei, just deri ligger Alvoren, at det at elske og at ville elskes er Guds Lidenskab, ja fast – uendelige Kjerlighed! – som var han selv bunden i denne Lidenskab, i denne Lidenskabs Magt, saa han ikke kan lade være at elske, fast som var det en Svaghed, medens det jo dog er hans Styrke hans almægtige Kjerlighed, i den Grad er hans Kjerlighed ikke underlagt Forandring.

NB33:25

#

Gud er Kjerlighed.

Dette er Christendommens Sætning.

Der ligger saa et Dobbelt i den: Gud elsker – og Gud vil være elsket.

Dette i Ligevægt giver sand Xstd: lige saa megen Forjættelse som Forpligtelse bestandigt lige saa megen Forjættelse som Forpligtelse.

Dersom En kunde efter den størst mulige Maalestok fastholde at Gud er Kjerlighed i Betydning af at Gud elsker ham – og han nu pludseligt kom til at see den anden Side: Gud vil være elsket – saa maatte han vel blive angst og bange. Som det for en ringe Pige kan være herligt nok at være blevet Gjenstand for en almægtig Mands Elskov, som elsker hende af hele sin Sjel – som det dog i en anden Forstand er en uhyre discrimen naar hun seer, hvilken Alvor det har med hans Lidenskab at ville være elsket: saaledes for den Christne. I een Forstand: Intet er saligere end denne Vished, at Gud elsker ham, samt i hvilken Grad Gud er Kjerlighed, at det er hans Væsen – i en anden Forstand Intet er forfærdeligere end at være draget ind i dette Tilværelsens høieste Optrin, hvor det i een Forstand er saa frygtelig Alvor med at Gud vil være elsket.

Xstheden har naturligviis behageligst villet lege den
Leeg at tage Gud ved Næsen: Gud er Kjerlighed i
Betydning af at han elsker mig – Amen!

NB33:26

#

Christenheden.

Christenheden er saa langt fra at være et Samfund af
Xstne, at den, som jeg andetsteds har viist, er just
Affaldet fra Xstd.

Og Xstheden vil, naar man seer nøiere efter, vise sig
at være en saadan Demoralisation, at alle de andre
Religioner præsterer en bedre Tilstand.

Dette er imidlertid ikke saa uforklarligt, thi Xstheden
er demoraliseret ved Hjælp af det Milde, Naaden,
Forjættelsen, Gud er Kjerlighed o: s: v:. De andre
Religioner have ikke denne Mildhed i sig, de have
mere af Lovens Strenghed, og derfor er
Demoralisationen aldrig saa dyb.

Nei den Demoralisation ved Hjælp af det Milde, det er
den dybeste. Lad mig sammenligne det med Noget.
Naar En bliver tyk og feed af stærk Føde – nu, det er i
Grunden en usund Fedme; men naar En bliver feed af
Kage, Lækkerier, bleeg-feed – det er frygteligt.
Saaledes med Xsthedens Demoralisation.

Selv paa Hyklerie er der Forskjel. Lige overfor Lovens
Strenghed at hykle – det er Hyklerie; men at hykle lige
overfor Naaden: er uendelig afskyeligere.

At være opsætsig mod hvad der tager haardt paa
mig, nu vel det er Synd; men at narre Kjerlighed det
er afskyeligt.

NB33:27

#

At lege Xstd.

Som jeg seer af Aviserne er den nu afdøde russiske
General-Adjutant for Marinen, hans Enke af
Keiserinden optaget i blandt Damerne af
Stormartyrinden Chatarines Orden anden Classe.

See engang her! For det første: Chaterine har man altsaa ladet avancere til: Stormartyrinde. Stormartyrinde hvad vil det sige? Det er Nonsens – men naturligviis beregnet paa at faae Rubrikken: Martyr saaledes udvidet, at Allehaande kan komme ind under den. Saa lader man en virkelig Martyr avancere og kaldes: Stor-Martyr, maaskee er der endnu en Classe høiere af: geheime, general ober hof Stormartyrinder.

For det Andet. At en Orden stiftes en Orden for fornemme Damer – som vel at mærke ikke blive Martyrer, lige tværtimod, som pynte sig med en vis Art Baand o: D:, og derved med mere Prætension kunne træde frem i de fornemste Saloner.

For det Tredie. »I anden Classe« Altsaa der er flere Classer!

See der er et Exempel paa det at lege Xstd (som da hele Xstheden ikke er Andet).

Det der beskjeftiger Mskene er bestandigt at udvide Begreberne saaledes, at de blive til Barnagtighed, til lige det Modsatte af Alvor, til Raffinement.

O, hvor det er frygteligt sandt, hvad Xstus siger, at De, som bygge Propheternes Grave, ere lige saa skyldige som De der slog dem ihjel – mig synes de ere værre, mig synes der er mere af det Msklige i den Hidsighed, der farer op og slaaer ihjel, end i denne bestialske Legen-bagefter, der i Anledning af en Martyrs Død hitter paa at pynte sig ud, og i denne sin Pynt bliver feteret, distingveret i Samfundet. Martyrens Skrig i Døds-Øieblikket – det maa lyde forfærdeligt over hans Mordere, men mig synes dog, at det lyder forfærdeligere ind i dette nederdrægtige Barne-Vrøvl, der saa skammeligt tager ham til Indtægt.

NB33:28

#

At lege Xstd.

Jo mere jeg seer derpaa, jo tydeligere bliver det mig, at Xsthedens Skyld egl. er denne: at den istedetfor hvad det n: T: forstaaer ved Xstd. har hittet paa – at lege Xstd., naturligviis som msklig Phantasie kan være det, dristig, uudtømmelig.

Alt hvad der leger Xstd. er kjendeligt paa, at dele saaledes, at man i det praktiske Liv, i den virkelige Verden, lader det gaae som det der gaaer – og saa er man Xsten.

Det Gud ved Xstd. vilde var en Verdens Forandring, dog vel en Forandring af den virkelige, den praktiske Verden.

Til den Ende lod han sin Villie forkynde, og sagde lige som: begynder nu, jeg sidder og venter, villig til at indlade mig med Eder.

Enhver der nu er saaledes Xsten, at han siger: i skjult Inderlighed, eller om Søndagen i Kirken der fremkalder jeg disse høie Forestillinger – men i det praktiske Liv, det veed jeg meget godt, der gaaer det ikke saaledes til – og saa i det praktiske Liv gjør ligesom den praktiske Verden: han leger Xstd, og han gjør Nar af Gud. Thi det er at gjøre Nar af Gud at lade ham sidde og vente villig til at gribe ind – naar vel at mærke, den Xstne virkelig vover ud.

O, men naar der stundom siges om et Barn, han gaaer for længe hen og leger, – saa er der da kun i Maximum Tale om maaskee eet Aar eller to, og Barnet er jo kun Een: men at det kan gaae saaledes hen, at der i Aarhundreder, af Millioner er blevet leget Xstd: det er frygteligt. Tilværelsens Proportioner ere saa frygtelige, at det svimler for En – heldigviis har Individet derfor ogsaa just christeligt: at passe sig selv.

#

NB33:29

#

At lege Xstd.

Det der gjør Udslaget for det at være Christen er: i hvilket Medium er Du det.

At være Christen i Phantasie-Mediet (skjult Inderlighed – den kunstneriske Søndags-Høitidelighed o: s: v:) er: – at lege Xstd.

At være det i den Verden, som Xstd. kalder den onde, syndige Verden, denne virkelige Verden: det er at være Xsten i det n: T^s Forstand.

Hvad Følgen deraf vil blive, forudsiger jo det n: Testamente: at lide. Men paa den anden Side: saa er Gud jo ogsaa, ifølge det n: T:, villig til at gribe ind, hjælpe, rigtignok efter den storartede Maalestok, som han altid bruger, og som gjør det saa anstrengende

for os Msker.

Men Gud vil ikke holdes for Nar, og vil mindst, at det at holde ham for Nar skal kaldes Xstd. Gud som selv er Virkelighed, vil at Scenen for det at være Xsten skal være denne virkelige Verden.

Et Billede; naar en Svømme-Lærer selv springer ud paa Dybet og nu siger til den Lærende, at han nok skal hjælpe ham, han skal ikke være bange – saa venter Læreren Eet: at den Lærende springer ud paa Dybet. Hitter han derimod paa, at gaae ud paa Lavden og lege at svømme – saa er dette at gjøre Nar af Svømme-Læreren, som ligger og venter paa Dybet.

NB33:30

#

At vove.

Man indbilder sig at det at lade være at vove er Beskedenhed, maa tækkes Gud som Ydmyghed. Nei, nei det ikke at vove er at gjøre Nar af Gud – thi han venter blot paa at Du skal vove. Det er jo dette han har ladet Dig forkynde ved Xstd. – at han venter.

NB33:31

#

Gud er Kjerlighed.

Naar jeg har sagt, at deri ligger det Dobbelte: at han elsker et Msk, og at han vil elskes, da maa, betræffende denne sidste Bestemmelse, vel erindres, at den jo atter er en Bestemmelse af hans Kjerlighed til et Msk, fordi Gud veed, at det er den høieste Salighed for et Msk. ret at komme til at elske Gud.

I Elskovs Forhold mellem Msk. og Msk kan dette naturligviis ikke være saaledes, deraf det Egoistiske i at ville være elsket, thi det er jo ikke sagt, at det for den anden Part er den høieste Lykke og Velgjerning at komme til at elske dette Msk.

NB33:32

#

Mediet for det at være Xsten

Situationen

Bugtalerie bestaaer jo i, at tale saaledes at det ikke kan bestemmes, hvo den Talende er, saa Talen vel høres, men som havde den intetsteds hjemme, som var der ingen Talende.

Men i en langt dybere Forstand er al Talen med Munden ogsaa – en Slags Bugtalerie, et Ubestemmeligt. Det man lader sig skuffe af, er at der jo er en bestemt synlig Skikkelse, som bruger Munden. Men pas vel paa. Sproget er et Abstraktum.

For at Talen virkelig skal blive i dybere Forstand msklig Tale, eller i Aandens Forstand Tale: maa der i Forhold til det at være den Talende et Andet, der maa to Punkter bestemmes. Det ene er Talen, Ordet, det andet er: Situationen.

Situationen gjør saa Udslaget i at bestemme, om den Talende er i Charakter af hvad han siger eller ikke, eller Situationen afgjør, om Talen er en Talen hen i Veir og Vind, en Talen som intetsteds har hjemme, hvad i dybere Forstand al Talen er som er: situationsløs.

Og dog er det just denne Situationsløshed som negativt karakteriserer hele Xstheden og gjør al dens christelige Bekjenden til Indbildning, Bugtalerie, saa man virkelig lige saa godt kunde bruge en Maskine.

Men det er dette Skulkerie som er saa almindelig blandt Msker: at sige hvad der skal siges – – men at undflye Situationen. Jeg har kjendt en Mand, som levede med i det offentlige Liv, var Medlem af Folke-Forsamlinger, men næsten aldrig talte. Han hjalp sig paa den Maade, at han sagde til sin Nabo hvad der skulde være sagt i Forsamlingen. Det er Charakterløshed ved Situationsløsheden.

Og saaledes med Xstheden. At bekjende Xstum er, christeligt, at gjøre det i den Situation som Xstd. anviser dertil: den virkelige Verden. At bekjende Xstum er ikke: at sige det om Søndagen i en stille Time, eller i privat Samtale i den trygge Dagligstue o: s: v: o: s: v: Og hvad der ikke gjør Sagen bedre, er den uforkammede Paastand: at man jo objektivt siger det Christelige.

At sige det objektivt dette er atter et Forsøg i Retning af Bugtalerie, thi det er at tale saaledes, at det bliver ukjendeligt hvo den Talende er, er at mystificere sit

Jeg i Forklædning af at være tredje Person, eller et abstrakt Jeg.

Et Billede. Der er et bestemt Ord – at sige det til Tyrannen er livsfarligt. Hvad gør man saa? saa leger man den Leeg – at sige Ordet, ja ganske rigtigt – – – men ikke til Tyrannen. Saaledes leger Børn – og saaledes ere disse dybe Alvors-Mænd som Biskop M. o: s: v: Christne.

NB33:33

#

Bugtalerie

Det falder mig ind, hvis Msket drev det til at engang Enhver var Virtuøs i Bugtalen: hvor vilde denne Opfindelse behage Msk – – hvor har ikke Anonymiteten tilfredsstillet ham!

Det er dog saa, at de Opfindelser, der ret behage Msket enten ere i Retning af Slægtens Opsætssighed mod Gud (Babylons Taarn, Jer[n]baner, det Masseagtige) eller forsaavidt Opfindelsen forholder sig til den Enkelte, de Opfindelser, der tilfredsstille det Drengagtige.

Det Drengagtige. Ja, saaledes finder jo Drengen i Skolen at det er uhyre Commerce at kunne faae Noget sagt, uden at det er Læreren muligt at opdage, hvo den Talende er.

Det Drengagtige forholder sig til det Upersonlige. Og det Upersonlige det er det der behager Msket, det vil da sige, personligt at være upersonlig, at være Person men uden al Fare eller Ansvar, at være en arrig malitieux Person maaskee, at faae al sin Arrigskab udtømt – men anonymt eller ved Bugtalen.

Og Frelsen for et Msk. ligger just i at blive Person. Ja, som Regel kunde man vel opstille: at Den der bliver Personlighed, Den hvem det lykkes En at faae saavidt, eller der kommer saavidt, han er ordentligviis frelst. Og hvorfor? Fordi der bliver saa lyst om ham, at han ikke kan skjule sig for sig selv, ja saa lyst, som var han gjennemsigtig. Og i det borgerlige Liv mener man jo allerede, at Gasbelysningen om Aftenen hjælper til at forebygge meget Ondt, fordi Lys, at det er lyst skrækker Ondt bort: og tænk nu den Gjennemlysning at være Personlighed, overalt Lys.

Men Msket elsker naturligt Skumringen, det Upersonlige, naar det bliver altfor lyst bliver det ham let altfor høitideligt, især da hvis dette ikke skal være vexlende men staaende, ikke visse Timer lyst og saa Skumring og Mørke men uafbrudt lyst og med den

[a] »Personlighed« er dannet i Retning af Lyden (personare); i en anden Forstand kunde man kalde Personlighed: Gjennemsigtighed.

høieste Grad af Klarhed.

NB33:34

#

Staten

At det christeligt skulde være saaledes som det af Hegel blev doceret, at Staten var af moralsk Betydning, at kun den sande Dyd kan vise sig i Staten (hvad ogsaa jeg barnagtigt prækede ham efter i min Disputats) at Statens Maal er Mskets Forædling o: s: v: er naturligviis Galimathias.

Staten er snarere af det Onde end af det Gode, snarere et nødvendigt, et i en vis Forstand gavnligt, hensigtsmæssigt Onde end et Gode.

Staten er den msklige Egoisme i sine store Proportioner og Dimensioner, saa langt er det fra, at Plato har Ret i for at blive opmærksom paa Dyderne at studere dem i Staten.

Staten er den msklige Egoisme i sine store Dimensioner, ret hensigtsmæssigt og sindrigt sat saaledes sammen, at de Enkeltes Egoisme krydser corrigerende hinanden. Forsaavidt er Staten vistnok et Værn mod Egoismen - ved Hjælp af at udvise en høiere Egoisme der magter alle de enkelte Egoismer, saa disse egoistisk maae forstaae, at det dog egoistisk er det Klogeste at leve i Staten. Som man taler om det Uendeliges Calcule, saaledes er Staten: Egoismernes Calcule, men bestandigt saaledes, at det egoistisk viser sig at være det Klogeste at gaae ind i, at være i denne høiere Egoisme. Men dette er jo noget ganske Andet end den moralske Opgiven af Egoismen.

Og videre rækker Staten ikke; saa at forbedres ved Hjælp af at leve i Stat er lige saa tvivlsomt som at forbedres i Forbedringshuset. I Stat bliver man maaskee meget meget klogere paa sin Egoisme, paa sin velforstaaede Egoisme ∴: paa sin Egoisme i Forhold til andre Egoismer, men mindre egoistisk bliver man ikke, og hvad værre er, man forvænnnes med at ansee denne statsborgerlige officielle autoriserede Egoisme for at være - Dyd, forsaavidt demoraliserer jo endogsaa Statslivet, idet den beroliger En i at være klog Egoist.

Høiere rækker Staten ikke; og det maa man virkelig kalde - som moralsk Opdragelse og Udvikling betragtet - en meget betænkelig.

Og saa er Staten i eetvæk underlagt det Sophistiske, som de græske Sophister jo ogsaa havde saa travlt med, at Uret i det Store er Ret, at Begreberne paa en

ganske egen Maade vende sig eller slaae om, at det det kommer an paa er at drive det i det Store. Fremdeles er Staten i eetvæk underlagt den Skepsis, at det Numeriske bestemmer Begrebet, at det største Antal det er Sandheden.

Og saa skulde Staten være beregnet paa moralsk at udvikle Mskene, være det rette Medium for Dyden, Stedet hvor man ret kan blive dydig! I Sandhed dette Sted er for den Hensigt lige saa besynderligt, som hvis man vilde paastaae, at for en Uhrmager eller En der skal punktere er det bedste Sted til at arbeide: ombord paa et Skib i stærk Søegang.

Christendommen er jo derfor heller ikke af den Mening, at det er for moralsk at forædles, at den Christne skal blive i Statssamfundet - nei den forudsiger ham jo, at det betyder at han kommer til at lide.

Men i Gavtyvesproget hedder det naturligviis, at Staten er moralsk forædlende - saa er man da fuldkommen betrygget mod, at Nogen skulde fatte Mistanke til den autoriserede Egoisme som var den ikke Dyd.

Overhovedet kan det aldrig noksom indskærpes, at det Umiddelbare, det Raae, det Ukloge o: s: v: aldrig er saa fordærvet som det Kløge. En umiddelbart Liderlig, der raser tøilesløst er maaskee ikke nær saa fordærvet som En, der er Liderlig med lagttagelse af - Decorum. En Snyder, der, som det hedder, flaaer et andet Msk, er maaskee dog ikke saa fordærvet som En, der nøiagtigt veed, hvor meget man tør snyde, naar man vil bevare Agtelse og Anseelse som en høist respektabel Mand.

NB33:35

#

Det Numeriske.

Som Msket ikke kan udholde uafbrudt Arbeiden men trænger til Adspredelse: saaledes er det Numeriske Adspredelse, Lettelse.

Det Bagvendte ligger i, at man har gjort - Adspredelse til Alvoren.

#

NB33:36

#

Problemet.

Saaledes kunde jeg fristes til at stille Problemet: er det overhovedet muligt for et Msk, uden at han paa een eller anden Maade forulykkes at udholde den Udsondrings-Akt, som er Betingelsen for det at blive Xsten i det n: Testamentes Forstand, er det muligt for et Msk, uden at han paa een eller anden Maade forulykkes, at udsondres endnu stærkere end Døden udsondrer, udsondres i det at afdøe og saa leve; er det muligt at udholde i ethvert Øieblik at være for Gud?

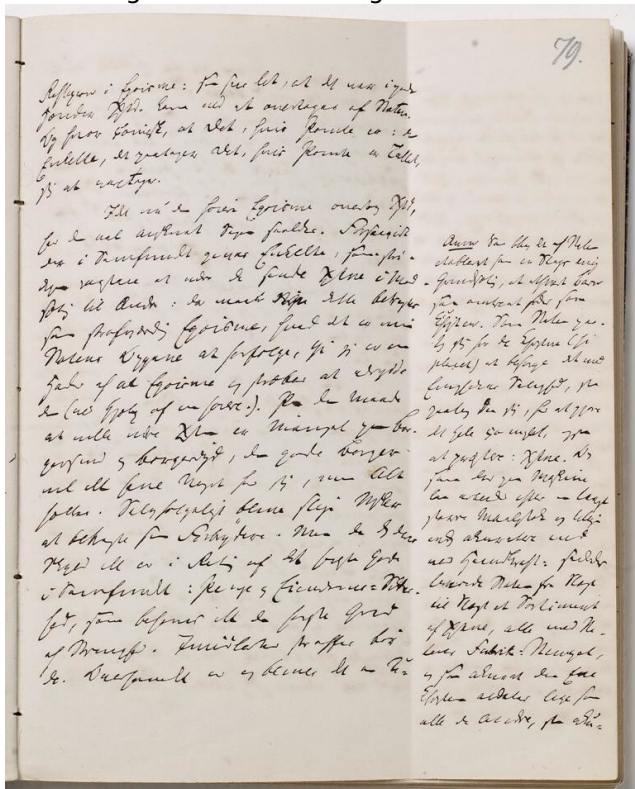
Og saa har man Xstne i Millionviis!

NB33:37

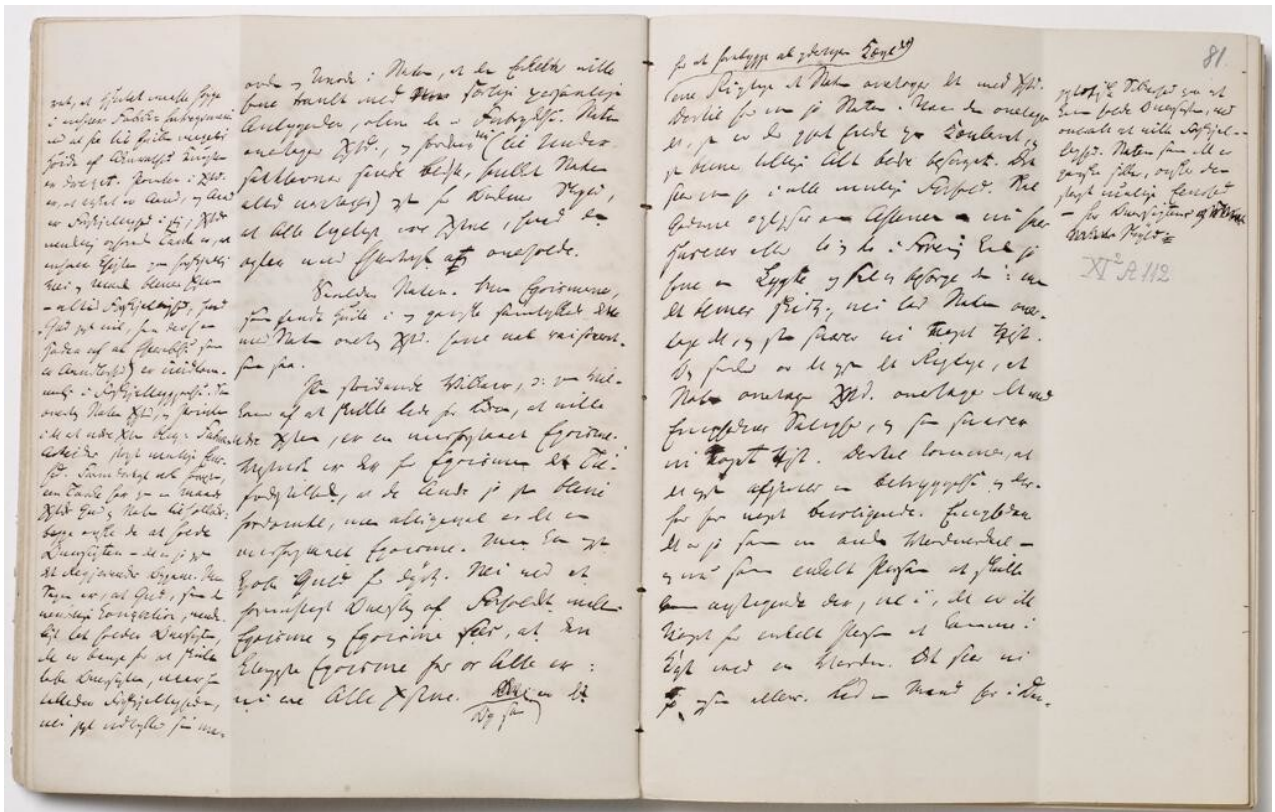
#

Stat. Stats-Kirke.

Da Staten, som sagt, er den høiere Egoisme, eller de enkelte Egoismers Calcule og

6. Journalen NB33, s. 79. Optegnelsen NB33:37 og anmærkningen NB33:37.a

7. Journalen NB33, s. [80]-81. Fortsættelsen af optegnelsen NB33:37 og anmærkningen NB33:37.a

Reflexion i Egoisme: saa sees let, at det var i gode Hænder Xstd. kom ved at overtages af Staten. Og hvor comisk, at Det, hvis Pointe er: de Enkelte, det paatager Det, hvis Pointe er Tallet, sig at varetage.

Idet nu den høiere Egoisme overtog Xstd, har den vel anskuet Sagen saaledes. Forsaa vidt der i Samfundet gives Enkelte, som stridigen paastaae at være de sande Xstne i Modsætning til Andre: da maae dette betragtes som strafværdig Egoisme, hvad det er min Statens Opgave at forfølge, thi jeg er en Hader af al Egoisme og stræber at udrydde den (ved Hjælp af en høiere.). Paa den Maade at ville være Xsten er Mangel paa Borgersind og Borgerdyd, den gode Borger vil ikke have Noget for sig, men Alt fælles. Selvfølgelig blive slige Msker at betragte som Forbrydere. Men da dog deres Skyld ikke er i Retning af det høieste Gode i Samfundet: Penge og Eiendoms-Sikkerhed, saa behøves ikke den høieste Grad af Strenghed. Imidlertid straffes bør de. Overhovedet er og bliver det en Uorden og Unode i Staten, at de Enkelte ville have travlt med særlige personlige Anliggender, alene det er Forbrydelse. Staten overtager Xstd., og fordrer nu (til Undersaatternes sande Bedste, hvilket Staten altid varetager) ogsaa for Ordens Skyld, at Alle ligeligt ere Xstne, hvad den agter med Eftertryk at overholde.

[a] Anm Saa blev det af Staten etableret som en Slags evig Grundsætning, at ethvert Barn saa omtrent fødes som Christen. Som Staten paatog sig for de Christne (si placet) at besørge det med Evighedens Salighed, saa paatog den sig, for at gjøre det Hele complet, ogsaa at præstere: Xstne. Og som der paa Maskine kan arbeides efter en langt større Maalestok og tillige endog akkuratere end ved Haandkraft: saaledes leverede Staten fra Slægt til Slægt et Sortiment af Xstne, alle med Statens Fabrik-Stempel, og saa akkurat den Ene Christen aldeles lige som alle de Andre, saa akkurat, at Hjertet maatte hoppe i enhver Fabrik-Entrepreneur ved at see til hvilken mageløs Høide af Akurathed Kunsten er drevet. Pointen i Xstd. er, at Msket er Aand, og Aand er Forskjellighed i sig; Xstd^s uendelig ophøiede Tanke er, at enhver Christen paa forskjellig Vei og Maade bliver Xsten - altid Forskjellighed, hvad Gud just vil, han der (en Hader af al Efterbelse som er Aandløshed) er udtømmelig i Forskjelliggjørelse. Saa overtog Staten Xstd, og Pointen i det at være Xsten blev: Fabrik-Arbeides størst mulige Eenshed. Forunderligt nok forresten, een Tanke har paa en Maade Xstds Gud og Staten tilfældes: begge ønske de at holde Oversigten - det er jo ogsaa det Regjerendes Opgave. Men Sagen er, at Gud, som den uendelige Concretion, uendeligt let holder Oversigten, ikke er bange for at skulle tabe Oversigten, naar han tillader Forskjelligheden, nei just udtrykker sin majestætiske Sikkerhed paa at kunne holde Oversigten, ved overalt at ville Forskjellighed. Staten som ikke er ganske sikker, ønsker den størst mulige Eenshed - for Oversigtens Skyld.

Saaledes Staten. Men Egoismerne, som fandt Hvile i og ganske samtykkede dette med [at] Staten overtog Xstd. have vel raisoneret som saa.

Paa stridende Vilkaar, ɔ: paa Vilkaar af at skulle lide for Læren, at ville være Xsten, er en misforstaaet Egoisme. Vistnok er der for Egoismen det Tilfredsstillende, at de Andre jo saa blive fordømte, men alligevel er det en misforstaaet Egoisme. Man kan ogsaa købe Guld for dyrt. Nei ved et fornuftigt Overslag af Forholdet mellem Egoisme og Egoisme sees, at den klogeste Egoisme for os Alle er: vi ere Alle Xstne. Og saa er det for at forebygge al yderligere Kævl det ene Rigtige at Staten overtager det med Xstd. Dertil har man jo Staten. Naar den overtager det, saa er der gjort Ende paa Kævleriet, og saa bliver tillige Alt bedre besørget. Det seer man jo i alle mulige Forhold. Skal Gaderne oplyses om Aftenen – nu hver Huseier eller to og to i Forening kunde jo have en Lygte og selv besørge den: men det bliver skidt; nei lad Staten overtage det, og saa svarer vi noget Vist. Og saaledes er det ogsaa det Rigtige, at Staten overtager Xstd. overtager det med Evighedens Salighed, og saa svarer vi noget Vist. Dertil kommer, at det ogsaa afgiver en Betryggelse og derfor har noget Beroligende. Evigheden det er jo som en anden Verdensdeel – og nu som enkelt Person at skulle komme anstigende der, nei, det er ikke Noget for enkelt Person at komme i Kast med en Verden. Det seer vi jo ogsaa ellers. Lad en Mand her i Dan[mark] være saa uheldig at have en Sag i Italien: det er omtrent det Samme som at tabe den, thi det er Enkeltmand mod heelt Land. Noget Andet er det, naar han kan være saa heldig, at faae Danmark til ad diplomatisk Vei at interessere sig for Sagen saa gaaer det, og hvorfor? fordi det er Land mod Land. Og saaledes med Evighedens Salighed; den Sag er for alvorlig, til at varetages af Enkeltmand (Xstds Mening er rigtignok, at Alvoren just er, at den skal varetages af Enkeltmand, at Sagen er for alvorlig til at kunne varetages af et Abstraktum) nei lad Staten overtage Sagen, den indestaae os for at vi ere Xstne, at Saligheden er os vis nok: det er dog en Beroligelse. Det Andet er saa rædsomt, at tænke sig et enkelt Msk, en Mand her fra Byen som Enkelt – og nu dette uhyre: en anden Verden – det er ikke til at tænke paa at trænge igjennem. Men Staten det er Noget, det er en Magt – naar den garanterer, saa finder man nok ud af det.

NB33:38

#

At see Gud er at døe.

(at afdøe).

Hvad Hedenskabet ogsaaJødedommet taledede om, at det at see Gud er at døe, eller dog at blive blind, stum o: D: det udtrykker Xstd. ethisk som Opgave: at afdøe er Betingelsen for at see Gud.

I begge Forhold er Majestæts-Udtrykket, at man ikke kan see Gud i den Forstand som alt Andet, ikke leve hen og see Peer og Povel – og tillige Gud. Nei at see Gud (umiddelbart) er at sættes: in pausa. Og ethisk er Opgaven at afdøe for at see Gud.

NB33:39

#

Det at troe Gud.

At det at troe Gud er umuligt uden at slippe sin Forstand, sees let. Thi Forstand forholder sig til Endelighedens Dialektik. Naar jeg kan forstaae, at Noget er mig godt, saa synes jeg sagtens jeg kan troe – men, ja her kommer det.

Nei, at troe Gud er væsentligen altid at være lige glad over og i Gud, væsentligen lige glad. Thi det der er Troens Glæde er, at Gud er Kjerlighed, hvad han – naar jeg blot slipper min Forstand – lige saa godt er naar det Glædelige efter mine Begreber møder mig, som naar det Sørgelige. Alt, Alt, Alt er Kjerlighed.

NB33:40

#

Livets Værd.

Først naar et Msk. er blevet saaledes ulykkelig, eller saa dybt har fattet denne Tilværelses Jammer, at han maa sige med Sandhed: for mig har Livet intet Værd – først da kan han byde paa Xstd.

Og saa kan Livet faae i høieste Grad Værd.

NB33:41

#

Menneske-Slægtsens Kæmpen mod Gud.

Ifølge det nye T. er der Strid mellem Gud og Msket – og den Maade paa hvilken man i Christenhed er Christen kan da ikke have forandret Sagen, man har jo gjort den end værre, der [er] i »Christenhed« eller »Christenhed« er langt alvorligere Kamp mod Gud end nogensinde i Hedenskab Mskets Kamp mod Gud.

Det Uforholdsmæssige i denne Kæmpen er nu endda ikke det, at Msket kun er en lille Magt sammenlignet med det Gudds uendelige Magt. Nei Misforholdet er langt større, et ganske andet, og forsaavidt er der noget saare comisk ved denne Kæmpen. Det »Msket« nemlig altid styrker sig ved, hans Taktik er i Retning af – at blive Masse, Flere og Flere, og endnu Flere o: s: v.: Men for Gud trækker Masse fra, jo større Masse jo mindre Betydning for Gud.

Msk-Slægtens Taktik er derfor lige saa besynderlig, som hvis En, der skulde løbe Veddeløb, vilde styrke sig til denne Kamp ved at hugge sit ene Been af, og derpaa mistvivlende om, at han dog ikke var blevet stærk nok endnu, ogsaa hugge det andet Been af.

Saa uforholdsmæssig er denne Kæmpen, saa sikker er Gud i sin Majestætiskhed.

Forsaavidt har Kampen objektivt aldeles ingen Realitet for Gud; og heri laae Hedenskabet og Jødedømmet[s] forkleinende Forestilling om Guds Majestæt, at man meente, at denne Kamp objektivt var en Gjenstand, saa Gud i menneskelig Forstand dog havde en Slags Sag.

Nei det der giver denne Kæmpen Interesse for Gud og da igjen den høieste er et Subjektivt – Gud er idel Subjektivitet, er at det behager Gud i Kjerlighed at bekymre sig om Mennesket. Herved faaer Sagen Interesse for Gud, ja i allerhøieste Grad – hvad skulde ogsaa formaae at give Noget for Gud uendelig Interesse uden: hans egen Subjektivitet, eller Bestemmelsen af hans egen Subjektivitet.

Hedenskabet og Jødedømmen ubetydeliggjorde enten Gud, som havde en Sag lige overfor Msket, eller de eleverede Gud i abstrakt Majestætiskhed, saa det hele med Mskene aldeles ingen Interesse havde for ham. Xstd. løfter Gud i uendelig Majestætiskhed over Alt Objektivt, over enhver Bestemmelse af at have Sag; men interesserer ham saa igjen uendelig pathologisk – fordi han selv i Kjerlighed saa har villet det.

NB33:42

#

Theorie – Praxis,

Doctrin – Existeren

Det er saa langt fra, at Theorie, det at have travlt med Theorien, forholder sig understøttende til Praxis paa det ethiske Gebeet (∴: paa det Gebeet, hvor Opgaven er i Retning af Selvfornegtelse, at tvinge Kjød og Blod o: s: v.:, thi noget Andet er fE Læge-Praxis og slig Praxis, der ikke forholder sig til Charakter-Omdannelse) som hjalp det at beskjeftige sig med Theorie En til at praktisere desto bedre, det er saa langt fra, at just Theorien her er – en Gavtyvestreeg. Hvad Talleyrand har sagt om Talen, at den var givet Mskene for at skjule Tanker, det kan man langt sandere sige om Forholdet mell. Theorie og Praxis paa det ethiske Gebeet. Theorien, Doctrinen er – for at skjule over, at det Praktiske mangler.

Gjør det Ethiske saa kort som muligt – saa kommer Opmærksomheden strax til afgjørende at fæste sig paa dette: om man gjør det eller man ikke gjør det, man er blottet i sin hele Nøgenhed hvis det er saa at man ikke gjør det.

Men Theorien, Doctrinen frembringer en Skuffelse, som havde man et Forhold til det Ethiske – ved at tale derom. Theorien, Doctrinen er – Figenbladet, og ved Hjælp af dette Figenblad seer saa saadan en Professor eller Præst saa gravitetisk ud at det er forskrækkeligt. Og som det ogsaa er sagt om Pharisæerne, at de ikke blot ikke selv gaee ind i Himmeriges Rige, men endog forhindre Andre deri: saaledes forhindrer Prof. den Ustuderede, ved at bibringe ham den Tanke, at det kommer an paa Doctrinen, at han altsaa ogsaa maa see saa smaat at komme med. Dette er naturligviis Professorens Interesse, thi jo vigtigere Doctrinen bliver, jo vigtigere bliver ogsaa Professoren, og desto brillantere bliver Næringsveien og desto større hans Anseelse. Prof.^s og Præstens Sjelesorg er ordentligviis en Mystification, da den er beregnet paa at – forhindre Folk fra at indgaee i Himeriges Rige.

Som det i Natur-Videnskaber og andre hvor Apparatet er stort, er saa vanskeligt at trænge igjennem med det Dialektiske, fordi Opmærksomheden i eetvæk distraheres af den i sig selv interessante Viden om Enkeltheder: saaledes søger man ved Hjælp af at anbringe Doctrin at gjøre det vanskeligt for det Ethiske at trænge dømmende igjennem for at eftersee, om man gjør det eller man ikke gjør det.

Affaldet fra det Ethiske gjøres, hver Gang det bliver

Doctrin; anbragt af en Personlighed i personlig
Existeren, overtages det gjerne af en Schüler som gjør
det til Doctrin.

Naar saa dette Affald er skeet, saa varer det ikke
længe, førend Affaldet avancerer op til at tittuleres
som »Fremskridt«, det skeer gjerne af Schülerens
Schüler. Fra det Øieblik gaaer det lysteligt – i idel
Fremadskriden. Tilsidst tage de sande Fremskridts-
Mænd Journalisterne sig endog af Doctrinen – og nu er
det utroligt, med hvilke Kæmpeskridt der gaaes
fremad.

Det er forunderligt med denne Tale om at gjøre
Fremskridt. Som Naturen kjerligt har skjult det for
Krøblinge og Vanskabte at de ere Krøblinge og
Vanskabte, idet de ansee sig selv for Skjønheder:
saaledes opkommer gjerne først ret tilgavnns Talen om
en Sags Fremskridt, naar den afgjort er paa Retour –
og bliver saa mere og mere indbildsk og høirøstet i
samme Grad som det ubetydeligere og ubetydeligere
Kram af Msker faae fat i den.

#

NB33:43

#

Guds Majestætiskhed.

Et stærkere Udtryk for, hvorledes ophøiet Gud er i sin
Majestæt, i hvilken Grad han ikke, msklig talt, har
Sag, kan ikke tænkes end dette: at Dem, som vilde
holde sig til ham, de Elskede gjør han – ulykkelig, just
dem, og de blive det i samme Grad, som de
redeligere, inderligere hengive sig til ham. Uendelige
Majestæt! Men atter her, Mærket af det Paradoxes
Sphære, Omvendthedens Kjender.

I en vis Forstand er dette Overmenneskeligt for et
Msk. at lide. Imidlertid maae erindres at Gud jo er
Kjerlighed, uendelig er Kjerlighed, og lider med, ja
lider mere end den Elskede, uden at Gud forandrer
sig. Nei, han er ikke som en jordisk Majestæt, der har
det i sin Magt, om man saa vil, at tilsidesætte
Etiquetten, sin Majestætiskhed for den Elskedes Skyld
– har det i sin Magt, det vil sige, det er just hans
Afmagt, thi han har det i sin Magt, fordi hans
Fornemhed og Majestætiskhed, og altsaa som Følge
deraf Etiquetten her er en Narrestreeg, ingen Væsens
Bestemmelse, thi en jordisk Majestæt er jo dog kun et
Paahæng en Omklædning om et sølle Msk. ligesom vi
Andre.

Men hvilken Majestætiskhed, blot at udvise den er til at blive angst og bange over!

O, naar jeg betænker, hvorledes jeg fra tidligste Tid har været udsøndret i særlig Qval bestemt til Extraordinair, naar jeg betænker, hvorledes jeg senere har maattet lide, hvorledes mit Liv maatte forbittes, naar jeg betænker, hvor haardt i en vis Forstand (thi det er jo dog Kjerlighed, der tager dette haarde Tag) hvor haardt der er blevet taget paa mig – – og at jeg da først ret bliver opmærksom paa Xstd. og Guds Majestæt: naar jeg betænker dette og saa tænker paa dette Vrøvl med Millioner og Millioner, og Aarhundreder efter Aarhundreder med Millionviis Xstne! Ja Mskene forstaae virkelig at fordærve enhver Ting!

Altsaa saa høit oppe ligger Guds Majestætiskhed.

Og til syvende og sidst er vel ogsaa just Det, der først og fremmest maa indøves i Christenhed: hvad der forstaaes ved Guds Majestæt, hvad den vil sige. Det er klart nok, at den idelige Tale om, at Gud er Kjerlighed, har i Vrøvlets Officialitet draget Gud saaledes ned i Vrøvlet, at det mildest talt ordentlig er uanstændigt med den Forestilling om Gud der er den almdl. i Christenhed.

Man veed ikke om man skal lee eller maa græde, naar man ved at gjenneumløbe Hedenskabet, seer, hvilke latterlige og besynderlige og barokke Forestillinger Msker kan danne sig om Gud – – men Xstheden bærer dog næsten, pessimistisk, Prisen i Retning af Opfindelse. Der er dog altid noget Salt i Hedenskabets Guder, men noget Ferskere, Flauere, Fadere lader sig neppe tænke end at gjøre (thi som Msket er saa er hans Gud, »han skaber Gud i sit Billede) Gud til et hjerteligt Vrøvl, et Nittengryn, hvem enhver Præst kan sludde Noget for. Man bliver i den Grad flau ved dette Gudsbegreb, i den Grad flau, at jeg ikke veed bedre at udtrykke det, end ved at sige: det er saa flaut at det er uanstændigt. At forvandle Gud til en saadan Flauhed er meget værre end at forvandle ham, som Hedenskabet sin Gud, til en Oxe o: D: At forvandle Gud til en saadan Flauhed, at man næsten maa blive flau paa hans Vegne, er naturligviis uendeligt langt værre end alt Religionsspotterie.

NB33:44

#

Fritænkeren (det vender sig om)

Det er ikke langt fra, at Fritænkeren i vore Tider kan siges at lide Forfølgelse af Regjeringen – fordi han forkynder Xstd.

Hvor det slaar til, at Maalet er naaet, at Alt er vendt om. Den orthodoxe Kirke forkynder ikke Xstd, men tillader sig at forfa[ll]ske den ind i Epicuræisme. Saa paatager Fritænkeren sig, rigtignok af Chicane, at forkynde Xstd. eller hvad Xstd. er – og derfor bliver han saa straffet af Regjeringen.

NB33:45

#

Et Martyrium

Antaget, at den Kirkelærer, som i det tredie ell 4de Aarhundrede sagde: et Martyrium er umuligt, thi Fjenderne hedde Xstne – antaget, at han blev Martyr i Retning af Hedningerne, faldt for Hedningerne: jeg mener, at han har forfeilet Opgaven, at hans Martyrium faaer et NB; thi allerede den Gang burde Martyriet været i Retning af Xsthed, for [at] bøde paa den aandløse Udbredelse. Han siger jo selv: Fjenderne hedde Xstne. Men altsaa bør dog vel ogsaa Martyriet være hvor Fjenderne ere.

NB33:46

#

..... Medfødt Genialitet har jeg for to Ting: at være Politie-Agent, og at være Hofmand. Sandeligen hvad vi kalde Hofmænd de have ingen Anelse om hvad det er at marquere Majestæt i høieste Forstand, at bukke for den sande Majestæt; al deres Festlighed er jo dog kun den ligefremme Scalas. Men den Scala, som hedder Omvendtheds, at bevæge sig i den, at udtrykke sig i den, det er noget ganske Andet. – Og hvad vi kalde Politie lever dog i den Begrænsning, at stort Tal hæver eller forandrer Begrebet, at det store Tal gjør at man ikke tør forfølge en Sag, ja at det store Tal gjør Uret til Ret. Men i det Politie hvor jeg tjener, ansees Tallet selv for en Forbrydelse, og der kan være Criminal-Sag, hvori Aarhundreder ere skyldige.

NB33:47

#

Forskjel mellem Msk og Msk.

Der gives mangen Forskjel – ja vel egl. al anden Forskjel kan Evigheden borttage. Men een Forskjel mell Msk og Msk kan Evigheden ikke borttage: Evighedens Forskjel – levede Du saa, at det var Sandhed i Dig, at der var et Høiere til, for hvilket Du virkeligen leed, eller levede Du saa, at det dog var Profiten det dreiede sig om. At Du maaskee gjorde det

fiint, gjør jo Sagen blot værre.

Denne Forskjel kan Evigheden og vil den ikke borttage, den vil ikke modsige sig selv; saadanne to Msker kunne i Evighed aldrig komme i Forstaaelse med hinanden.

Al anden Forskjel, Evnernes, Vilkaarets, Skjebnernes, Kjønnets, Alderens o: s: v: maa Evigheden kunne borttage og tilveiebringe Forstaaelse og Lighed mellem det i [det] Timelige saa Forskjellige; men hiin anden Forskjel ikke.

Hvor satirisk derfor, naar En hvis Liv dog var Profiten, en Præst eller Deslige, i sværmeriske Udtryk taler om at samles med Xstus og de Hellige, ja næsten bilder sig selv ind, at han med Længsel imødeseer denne Forening: hvor satirisk, thi det vil jo være den strengeste Straf over ham at skulle leve i det Selskab.

NB33:48

#

Timelighed - Evighed

(omvendt).

I ædel Forstand at blive til Ingenting i denne Verden er Betingelsen for at kunne blive til Noget i den anden Verden.

Saaledes forholde de sig omvendt til hinanden. Men Idealerne ere da aldeles afskaffede - især i Protestantismen, især i Danmark. Katholicismen er dog en Deel mindre idee- og aandløs, christeligt talt, end Protestantismen. Katholicismen har dog Begreb og Forestilling om den christelige Idealitet: at blive til Ingenting i denne Verden. Protestantismen er Endelighed fra Ende til anden, Alt dreiende sig om endelige Formaal i endelig Hensigt, og det Christelige høist anbragt som en Stemning, en Stemning, man for ikke at overdrive, endog kun har om Søndagen, eller, for ikke at overdrive, maaskee kun hver anden Søndag. Intet er Protestantismen især i D. mere bange for end: Overdrivelse. Nu det kan man heller ikke sige den forskylder, det skulde da være at den extravagerede i overdreven Frygt for Overdrivelser.

#

NB33:49

#

Sands for det Majestætiske.

Stricte taget kan man sige, at intet Msk. driver det til noget Større, naar han ikke har medfødt, afgjort Sands for det Majestætiske.

Men disse saaledes udstyrede Individualite[te]r, om hvilke det gjælder at de ere erectioris ingenii (thi som Mskets opreiste Gang er hans Fortrin for Dyret, saa er Sands for det Majestætiske en Opreisthed, der er Adskillende en Saadan fra de almdl. Msker lige saa meget som den opreiste Gang fra Dyret): dele sig saa i to Classer.

Den ene er higende, vil selv være det Majestætiske. Her bliver det altsaa, selv om det stolteste Maximum naaedes, dog kun til en begrændset Majestætiskhed, siden Individet selv skal udfylde den. Imidlertid ansees en saadan Higen af de almdl. Msk. for at være aldeles upraktisk (Loven for det Upraktiske i almdl. Msk-Forstand er altid: at sætte Alt ind paa Eet). Kun i det sjeldne Tilfælde at det lykkes, beundres det som en Slags høiere Pra[k]tiskhed, man ikke ret kan blive klog paa.

Den anden Classe er lidende, vil selv lidende blot udvise det Majestætiske, beundrende, eller – thi her bliver det Høieste muligt – saligt tilbedende, udvise det Majestætiske, den guddommelige Majestæt. Her kan det blive det sande Majestætiske, thi en saadan Individualitet vil jo ikke hindre det Majestætiske ved selv at ville være det, nei, han vil lide blot for at udvise det, eller han vil ene og alene det Majestætiske, ganske glemmende sig selv. En saadan Existents erklæres ubetinget og til alle Tider af alle Pra[c]tici for: upraktisk; thi hvordan man end vender og dreier det, og hvad enten det Individualite[te]n vil, lykkes ham eller ikke: bestandigt viser det sig, at der ingen Profit kommer ud af det, intet Endeligt – og det logforsigværende er og bliver ifølge alle Praktiskes eensstemmige Vidnedsbyrd – »ubetinget upraktisk.« »Saa der er altsaa dog noget som er ubetinget, det var dog godt, jeg var bange for at Praktiskheden reent vilde afskaffe det Ubetingede – ved ogsaa til en vis Grad at indlade sig paa det.«

Den hele praktiske Verden med samt dens Millioner og dens Praxis ligger i: Interessen, hvor skulde den saa have nogen Forestilling om eller Respekt for

Uinteresserehed, Interesseløshed, end sige, naar vi komme op i den Scala, at Uinteresserehed endog positivt udtrykkes (altsaa ikke blot negativt ved: ikke at ville have Profit) ved at ville lide.

NB33:50

#

Den Enkelte (det at være Christen)

- Slægt.

Qualitativt forskjellig fra Arten man tilhører forsaavidt man jo tilhører Art, at skulle vedblive at være i Arten: dette er Formelen for den intensiveste Qval, tillige den piinligste baade autopathiske og sympathetiske Collision – og er tillige Formelen for det at være Xsten.

Lad mig oplyse dette Noget nøiere og knytte en Deel Bemærkninger hertil.

Tag en Dyr-Slægt. Det at tilhøre Arten er for Exemplaret Trøsten, Lindringen, Tilfredsheden. Hvis man overhovedet vilde sammenligne det at være til som enkelt, enkelt Dyr, eller qua Msk. som Individuum med det at bære et vist Tryk (og saaledes bærer jo det Levende et bestemt Luft-Tryk) saa kunde man sige, at Arten er det der hjælper til at bære Trykket, eller det at man ikke er Enkelt bogstaveligt men sorterer under et Abstraktum, der, saa at sige, afbøder Trykket.

Lad mig tale saaledes, der gives jo Dyr-Skabninger, som ere saa væmmelige og modbydelige, at Synet af dem ækler ikke blot Msk. men næsten ethvert Levende. Tænk nu at en saadan Skabning sagde til Skaberen: »hvorfor blev jeg dog et saadant væmmeligt Væsen, det er jo en frygtelig Qval saaledes blot at vække Modbydelighed,« saa maatte dertil vel svares den: at den blev til, fordi ogsaa dens Tilværelse hørte med. Men tillige maatte der siges noget Andet: ved at tilhøre en Slægt af samme Art, er Dit Vilkaar lindret. Ja det er jo vel saaledes, at Alt hvad der tilhører en Art, er ved at være eensartet med den: tilfreds, Tilfredsheden ligger i at være eensartet med sin Art, den Enkelte kan ikke have nogen Forestilling om noget herudover eller om, at det ikke skulde være herligt at være som Arten, man tilhører. Og saa er den Enkelte tillige tilfredsstillet ved Synet af de mange andre, som hører til samme Art.

Vilkaaret vilde allerede blive anderledes og tungere, hvis et saadant Dyr var ganske eneste, var – hvis Sligt forekom – baade Exemplar og Slægt in uno. Imidlertid vilde det jo altid have den Hvile i sig selv som er at være eensartet med sin Art, og vilde ikke have Noget at lide af Andre af samme Art.

Men see her begynder Collisionerne: naar indenfor een [og] samme Art der udvises en Qvalitets-Forskjel, uden at dette dog bliver en ny Art, men skal blive indenfor Arten, der saa naturligviis paa Liv og Død hader og afskyer denne Bastard. En Bastard! I Dyr-Verdenen er det jo ogsaa saa, at de Arter af hvilke Bastarder ere dannede have Afskye for Bastarden. Men saa kommer det igjen, Bastarden bliver saa en Slægt for sig selv, og har saa igjen Tilfredsheden i at være een[s]artet med sin Slægt.

Det at være Christen (saaledes som Sagen staaer i det n: T:) forholder sig nu som en Qvalitets Forskjel fra det at være Msk. dog indenfor det at være Msk.

Og dette er den intensiveste Qval og piinligste Collision. I det at være Christen er (ifølge det n: T:) det Guddommelige sat saaledes sammen med det at være Msk, at en saadan S sammensætning er en Qvalitet forskjellig fra det at være Msk, og dog er han Msk, skal leve blandt Mske.

Christenheden har som bekjendt løst Collisionen paa følgende yderst simple Maade: den gjør det at være Xsten til Arts-Bestemmelse, saa falder alle Collisioner bort.

Dette er naturligviis Nonsens eller Gavtyvestreger. Pointen i det at være Xsten er i det n: T: just denne: qvalitativ Ueensartethed fra det at være Msk. og dog – blandt Mske og Msk, forsaavidt den Christne tilhører Art.

At dette er den kvalfuldeste Lidelse sees let.

At det er den piinligste Collision baade autopathisk og sympathetisk, er ikke saa vanskeligt at see, og det er kun det Sidste jeg vil dvæle ved.

I Alt hvad jeg har læst om Omvendelser, Overgange til at blive Xsten, selv i de meest berømte og historisk renomerede, jeg har i ingen af dem seet den Smerte betegnet, den Betænkelighed ved at blive Christen udviist, som synes mig at være den allergyldigste: Sympathie. Er det ikke umenneskeligt paa den Maade at bryde med sin Art, at blive saaledes salig, at Andre, alle Andre maaskee blive usalig[e]! Thi det Blendværk der er fremkoglet ved at faae Riger og Lande og Stater til Christne, er naturligviis intetsigende. Nei, at blive Xsten i den Betydning hvori det n: T: tager det, er virkelig for evigt at skilles fra hvad der msklig talt kaldes det Msklige og derved da fra Mske. I det nye T: er (det dølges heller ikke) Xstd: Msk-Fjendskab –

saaledes opfattede ogsaa det samtidige Hedenskab og Jødedom den. Der er paa Liv og Død Strid og Fjendskab mellem det at være Gud og det at være Msk. Og som naar to Nationer føre Krig med hinanden, den ene opfanger nogle af den anden Nation for at bruge dem mod denne: saaledes er den Xstne (som det nye T: stiller Sagen) optaget af Gud – og bruges mod Mskene og det Msklige. Sandt, Gud gjør det af Kjerlighed – – men man maa jo erindre, at denne Opfattelse ikke hjælper den som ikke forstaaer Sagen saaledes, som ikke er Xsten, saa de andre Msker ifølge deres Synsmaade maae i den Xstne see deres Døds-Fjende, et U-Mske, En, der kvalitativ forskjellig fra Arten dog vil være indenfor Arten.

Til det at være elsket af Mskene fordres, at Dit Liv udtrykke[r]: til en vis Grad, eller at Dit Liv udtrykker: ligesom de Andre. Det Msklige ligger i Relativiteten. Vil Du være mere egoistisk end de Andre, saa erklæres Du for Egoist. Men, men, pas vel paa det, vil Du ikke være lige saa egoistisk som de Andre, saa bliver det igjen en anden Art Egoisme, thi Du kommer til at gribe forstyrrende ind i hele den msklige Existeren om Dig. Saaledes leve egl. Mskene med hinanden. Vi gjøre hinanden gjensidigen den Tilstaaelse, det er en taus Overenskomst, som vi derfor ikke videre tale om, men vi vide det meget godt med hinanden, vi ere alle Egoister. Men lad os være fornuftige, Enhver ved et vist Hensyn til de Andre begrændse sin Egoisme, saa kunne vi dog Alle føre et mere eller mindre glædeligt Liv her paa Jorden. Men Egoister kan vi ikke taale, Egoister, som ville være mere egoistiske end hvad vi omtrent alle ere – og Egoister, som ville være mindre Egoister end vi alle ere.

Og nu en Xsten med sin Idealitet, der (som jo ogsaa det n: T: lærer) er Had til Verden, Had til sig selv, Had til Mskene, Had til alt Det, hvori Mskene have deres Liv: hvor skulde de kunne taale ham!

Dog derom taler jeg nu ikke, jeg taler om den Betænkelighed i Forhold til det at blive Xsten som er Sympathiens, eller, om det ikke er umenneskeligt at bryde med sin Art.

Forgjeves har jeg søgt Oplysning herom, et Msk. der dog havde været opmærksom herpaa.

I Samtiden er det naturligviis forgjeves at søge, der er det overalt dette Mylder af Millioner Xstne, der naturligviis ere Xstne, naturligviis ligesom alle de Andre, og i fuld Fart med at avle flere Xstne. Hos dem finder man virkelig ikke Oplysninger. Deres Tilværelse som Besvarelse paa Det, jeg spørger om, er lige saa meningsløs som hvis En der beskjeftigede sig med, hvordan det hænger sammen med »det Valuta, som Banken eier«, modtog allevegne fra tilsendt i Masseviis Seddel-Penge – til Oplysning. Det jeg søger er en Primitivitet; jeg raaber ligesom ud i Verden, og fra Samtiden ned igjennem Aarhundrederne, hvor er den Primitivitet, som primitivt indestaaer for dette

Hele, hvor er den Primitivitet, der saa primitivt har op- og gennemlevet det at blive Xsten, saa primitivt som jeg kan udvise det. Findes en saadan, saa maa jeg ogsaa finde denne Betænkelighed, denne Collision udviist, og altsaa Svar paa det jeg spørger om.

Men jeg finder det ikke. Fast bliver jeg mismodig! Selv berømte Kirkefædre – naar man seer ganske nøie til, seer det virkelig ud som vare ogsaa de ikke ganske frie for det msklige Squadronerie, at tale i stærkere Udtryk end hvad bogstavelig er Sandhed om hvad de opleve.

Til en sand Primitivitet (og uden den er det umuligt at blive Xsten) hører at det er bogstaveligt at man er ene, ene med Gud. Kun naar man er det, kan ogsaa ret Sympathiens Collision komme frem, thi saa faaer man ret egl. Slægten paa sin Samvittighed. Men naar Du nu seer nærmere efter ved selv de berømteste Omvendelser til det at være Xsten, saa skal Du see, at det med at være ene for Gud ikke tages saa ganske nøie. Som man i det daglige Liv taler om en Pige, at hun er i høi Grad forelsket og saa mener, at hun da i det Høieste har en Søster og een Veninde med hvem hun taler om sin Elskov – – det er hun har ikke i dybeste Forstand Inderlighed: saaledes ogsaa med Overgangen til det at blive Xsten. En Hedning gaaer over til Xstd – men han tager sin Moder med sig, maaskee sin Hustrue, sine Børn. En Hedning gaaer over til Xstd. men han har Venner med hvem han taler om den inderligste Bestemmelse af sin Inderlighed. Paa den Maade kan Collisionen egl. ikke fremkomme. For det Første Den, der i Forhold til sin Inderlighed med Gud har Medvider, een eneste, hans Inderlighed er 50 Procent for slap. For det Andet Den der idet han gaaer over til at blive Xsten tager de Elskede med sig, han gjør det derved lettere for sig at slippe de andre Msker. Men Socrates (o, Socrates Du eneste!) ikke sandt, Den, der egl. beskjeftiger sig med Idee, han frygter meest af Alt for at være i en Vildfarelse. Han søger derfor paa ingen Maade at lægge Forholdene saaledes til Rette, at han kan undgaae Collisionerne, nei, nei, han anvender maaskee allerstørst Iver i Retning af at passe paa at Collisionerne kunne komme. Hvad der beskjeftiger sig med Idee, lader sig paa een Gang examinere af Tilværelsen, men er tillige examinerende. Det Examinerende ligger i, at han ikke vil kjøbe til muligt billigere Priis, fordi han forstaaer at i Ideen seet er hele denne Tale om billigere Priis Galimathias; i Ideen seet er der kun een Priis: den dyreste. Til den Priis faaer man Ideen, eller det brister; til billigere Priis faaer man sig selv ved Næsen. Den, der da han vilde til at blive Xsten, sagde til sig selv: jeg kan ikke gjøre denne Overgang, naar jeg ikke faaer den Elskede med – og nu var saa heldig at faae hende overtalt til ogsaa at blive Xsten: han undgik den sande christelige Collision, og blev saa ogsaa Xsten derefter.

See deraf, at Overgangen til det at blive Xsten, ikke er efter de sande christelige Proportioner, deraf kommer det at jeg ikke finder den sandeste Betænkelighed ved det at blive Xsten udviist, om jeg ikke msklig talt gjør Uret mod Mskene, baade ved at lade dem blive

skyldige i at hade mig, forfølge mig, maaskee ihjelslaae mig, hvad der maa følge med og af det at blive Xsten i det n: T.⁵ Forstand (dette Punkt har H. H. i de to ethisk-religieuse Smaa-Afhandlinger især fremhævet; og senere har jeg dog seet det antydet etsteds hos Clemens Alex: troer jeg, bemærket i mit Exemplar af Böhringer) og ved for evig at skille mig fra dem, fra deres Begreber, deres hele Væren, for evig, saa at evig Salighed venter mig og evig Fordømmelse dem.

Den der her bærer sig saaledes ad, at han siger: for at jeg desto lettere kan gjøre Overgangen til at være Xsten, maa jeg have den Elskede med mig – han er egl. en Egoist mod det at være Msk. Den der højhertet elsker det Msklige, han siger, ogsaa for Ideens Skyld, nei, just for ret at gjennemprøve dette, vil jeg holde den Elskede udenfor mig, svævende, saa jeg ved at slippe de Andre, slippe Mskene ogsaa slipper hende, at jeg ikke skal for let kjøbe dette, der bør være det Tungeste.^a Den der i Overgangen til at blive Xsten tager den Elskede og Moderen og Faderen og Børnene og nogle Venner og saadan Det og Det med sig, han tager saa saare let feil, og mærker slet ikke at Overgangen til det at være Xsten er at slippe det Msklige. Han tager med sig, hvad der for ham omtrent er Slægten. Dette vil sige en Saadan hverken stiller eller besvarer Problemet – og det Sidste kommer nok, naar det Første blot skeer.

NB33:51

#

Msk-Slægten dybeste Fald

er dog forbeholdt de senere Tider.

Der er en Opdagelse »Msket« har gjort, glad ved sin Opdagelse: Veien til at gjøre Livet let er at gjøre det ubetydeligt.

Bliv personligt, i Retning af Charakter, existentielt en Pialt, eller rettere en klog Dyre-Skabning, der vel lever for de endelige Formaal – og bliv saa Dig selv og Andre vigtig og interessant ved interessant Viden om det Høieste, at kunne skildre det, fremstille det, besynge det, declamere det, systematisere det o: s: v:

Hermed hænger det ogsaa sammen, at Martyriet for det at være Xsten – naar en Saadan engang viser sig igjen, vil blive i Retning af Latteren. Der var i een Forstand dog noget Bedre i hine blodige Forfølgelser, thi det var dog en vis Art Kraft og det var Lidenskab. Men Grinets er Usselhedens usle Magt eller Feighed.

Deraf kommer det ogsaa, at i nyere Tid Taktiken som

a Anm Fra en anden Side seet vil Den, som er grebet af Gud, gjøre ligesaa, men af Kjerlighed til Gud for ikke at træde, om jeg saa tør sige, Gud for nær ved at ville have noget andet Msk, som var det Betingelsen.

bruges mod al Charakter er at faae Manden erklæret gal. Sagen er: ligeoverfor Charakter at skulle have Mening er selv at tvinges ind i at maatte være Charakter. Saa opfandt Ubetydeligheden og Feigheden Slægtens Affald, som de senere Slægter ere det, den opfandt at erklære alt Sligt for Galskab; thi ligeoverfor Galskab eller Afsindighed har man jo ikke fornøden at træde i Charakter af selv at have en Overbeviisning.

Slægtens dybe Fald er, at der ikke mere er Individualiteter, men at i en vis jammerlig Forstand Enhver er blevet To; som naar en Bog bliver gammel og slidt, Bindet løsner sig og Bladene falde løse fra hinanden: saaledes ere Mskene nu tildags opløste, Deres Forstaaen, Deres Phantasie forpligter dem ikke i Charakter, nei Tak. Nei man er eksistentielt en Pialt, som lefler lærd, rhetorisk, digterisk, systematisk o: s: v: med det Høiere.

Men slige Væsener maa naturligviis denne høie Tale, som dog engang hørtes, denne høie Tale om at det at have med Gud at gjøre i een Forstand er idel Qval, den intensiveste Qval, denne høie Tale, eller rettere, at naar saa er, Nogen vil have med Gud at gjøre: Sligt maa forekomme Saadanne som det latterligste Galskab.

Og hvad denne Masse af forresten ganske skikkelige endog rare Mske, jeg mener Mskenes Mængde, angaaer da indbildes den jo af Præsterne, at de ere Xstne - hvad naturligviis interesserer Præsten for Besætningens Skyld. Naar man da vil sige dem, at de ikke ere Xstne: blive de rasende, kunne med deres bedste Villie ikke faae i deres Hoved Andet end at det er en Fornærmelse og blive saa uforskammede og uforskammede. Men dette er Mængden af Mskenes egl. ikke. De blive ikke uforskammede, fordi En siger dem, at de ikke ere Digtere. Nei, men at de ere Xstne, har jo Præsten bildt dem ind, item slaaet saa rædsomt af paa hvad der skal forstaaes ved at være Xsten, at det kan i en vis meningsløs Forstand være sandt at de ere det. See derfor blive de uforskammede. Og saa bruges denne skikkeligere Mskenes Mængde til at hidses paa den Xstne. De blive saa Skyldige og ere dog i een Forstand ikke skyldige forsaavidt de nemlig handle efter deres bedste Overbeviisning; men Ulykken er, at denne deres bedste Overbeviisning er en dem af Præsterne indpræntet og paaprakket Løgn.

NB33:52

#

Kjød og Blod - Sproget.

Der er nu ofte nok talet om, at i Kjød og Blod er det at Msket har sin Fjende, jeg bliver mere og mere tilbøielig til at antage, at en endnu farligere eller dog

lige saa farlig Fjende har ethvert Msk i Sproget, i det at kunne tale.

Der var dog noget saare sandt i hiin gamle Anskuelse at Charakter-Dannelse begynder med Taushed (Pythagoras).

Det er saa forførerisk for et Msk, maaskee endnu mere eller i ethvert Tilfælde lige saa forførerisk som Kjøds og Blods Indskydelser – at kunne bruge de højeste Udtryk, sluddre dem op, og saa derved give det Udseende af som var man selv noget Saadant eller som forholdt Ens Liv sig dog dertil.

Naar jeg saaledes seet sammenligner fE Luther med Pythagoras saa falder Sammenligningen ikke ud til Fordeel for Luther, med sin Paastand: at det det kommer an paa er at Læren uforfalsket forkyndes, nemlig objektivt.

Nei Misbrug af Sproget – ak, og naar der saaledes sees ganske nøie efter, maaskee blive de berømteste historiske Skikkelser ikke at fritage, Socrates dog altid undtagen – Misbrug af Sproget i Retning af dog at synes mere end man virkelig er, i Retning af ikke at tage det aldeles nøie med, om man ikke bruger et for høit Udtryk: Misbrug af Sproget, denne Synd er vel endnu udbredt, endnu mere, om muligt, omfattende alle Msker end Kjød og Blods Synder.

Politiet visiterer de mistænkelige Personer paa Kroppen – hvis saaledes disse Masser af Talere, Lærere, Professorer o: s: v: o: s: v: skulle visiteres paa Kroppen: det blev nok en vidtløftig Criminal-Sag. At visitere dem paa Kroppen – ja at afklæde dem Sprogets Paaklædning, Omklædning, Forklædning; at visitere dem paa Kroppen ved at paabyde dem Taushed, sigende: hold Din Mund, og lad os saa see hvad Dit Liv udtrykker, lad det engang være det Talende, der siger os hvo Du er.

[a] Man raaber vee over at flytte Veiskjellet – men Den der uredeligt omgaaes Sproget forfalsker jo Veimærkerne.

Man anfører det som Exempel paa afskyelig Forbrydelse: at forgifte Brøndene i et Land eller en Bye – men denne Synd uredeligt at bruge Sproget er ligesaa farlig, ak, kun er Forskjellen den, at her skal det ene Msk. dog nok ikke lade det andet stort høre.

See derfor er Slægten sjunket, synker mere og mere i Uredelighed – og selv verdensberømte historiske Skikkelser, der just fremhæves i Retning af Sandheds-Tjeneste, naar man seer ganske nøie efter, man finder dog ogsaa de ikke tog det aldeles nøie med hvorledes de brugte Sproget.

Og derfra det hele Nonsens med Xstheden. Havde man taget det nye Testamente bogstaveligt, saa er denne Forvirring umulig.

Thi hvad er Xstheden? det er denne Licitation fortsat fra Slægt til Slægt, hvor der først slaaes lidt af paa det

at kalde sig Xsten, og saa den næste Generation igjen slaaer lidt af paa det allerede skete Afslag, og saa igjen den næste lidt af paa hvad der var blevet slaaet af paa det allerede gjorte Afslag o: s: v: alt ved Misbrug af Sproget, idet man vedblev at bruge de høieste og meest afgjørende Udtryk bestandigt tænkende mindre og mindre derved, bestandigt forpligtende sig mindre og mindre til hvad Ordene lyde paa.

NB33:53

#

Guds Majestæt.

En Side af den lutherske Lære.

Alle Lidelser, Anfægtelser, alle Bryderier og Forfølgelser: s: v: forklarer Luther af, at det kommer fra Djævelen; var han der ikke, saa vilde det at være Xsten være Slaraffenleben.

Denne Opfattelse er ikke sand christelig, og hænger sammen deels med, at L. dog egl. antager Xstd. for at være Optimisme, Modgang og Lidelser kun i et tilfældigt Forhold til det at være Xsten, og derfor ogsaa hidrørende fra en udvortes Magt, saa hvis den ikke var, vilde det at være Xsten være idel Fryd og Gammen, thi i sig selv, i og ved sig selv forholder det at være Xsten sig ikke til at lide;

[a] Det er denne Art Xstd (raffineret Jødedom) som saa især gjør Lykke som »den barnlige Xstd«; thi det forstaaer sig et Barn kan dog alligevel ikke assimilere Pessimisme, saa kan Du gjerne tylde Optimisme i det, og saa selv slikke med – og saa forskylde, at Barnet i en moden Alder enten tosser hen i den Indbildning at være Xsten, eller fortvivler naar han ret skal forstaae, hvad Xstd er, fortvivler, just fordi man har tyttet denne Xstd. i ham som Barn.

Deels hænger det sammen med, at L. ikke løfter den guddommelige Majestæt høit nok i Majestætiskhed. Naar Forholdet er dette, at Gud er en Majestæt saaledes, at der lige over for ham er en saadan Majestæt som Satan, saa mægtig lige over for Gud, at Gud med sin bedste Villie dog ikke kan afværge Lidelse fra sine Troende: saa bliver summa summarum, at Gud dog har msklig talt en Sag, og saa er Gud degraderet.

Men det at Gud skulde have en Sag, det vil Mskene saa gjerne indbilde sig, thi saa begynder strax den msklige Travlhed – og saa regner man paa, at Prisen paa det at være Xsten bliver betydeligt nedsat. Naar En – han være nok saa ophøiet en Majestæt, naar han msklig talt har Sag, hvad saa? Saa skal han bruge Msker. Han skal bruge Msker. Tag nogle Analogier. Naar En paa Børsen skal købe, saa forstaaer Mægleren strax, her er Noget at tjene, thi han skal

kjøre; naar hos Boghøkeren En skal sælge, saa forstaaer Høkeren strax, her er Noget at tjene, thi han skal sælge. Og saaledes ogsaa naar En skal bruge Msk.

Det er denne Tanke som saa Xstheden dog især Protestantismen har fulgt, og paa den Maade er Gud, fra at være den uendelige Majestæt som ikke har msklig talt Sag, blevet en Majestæt, der skal bruge Msker. Og tilsidst har man i at skaffe ham Msker omtrent fulgt det Princip som Vespasian i Forhold til Penge: man maa ikke lugte til Penge. Fortræffeligt Xstd. kom ind i Verden for at hæve Mskene til den høieste Idealitet; men Mskheden fik Sagen vendt anderledes – Fordringen til det at være Xsten blev i den Grad nedsat at den blev Nul omtrent, thi Gud skal bruge Msker.

Man sammenholde hermed Xsti Svar til Dem, der vilde være Disciple. See det er at udtrykke, at Gud msklig talt ikke har Sag. Klædt i en ringe Tjeners Skikkelse, uden at have det hvortil han kan helde sit Hoved, vidende, hvilket uhyre Maskinerie der er sat i Bevægelse mod ham – – man skulde troe, at en saadan Mand havde Brug for Msker, skulde bruge Msker, og tilmed naar de dog byde saa høit som De Talen er om. Men nei, Xstus holder uforandret det Ubetingedes Priis. Som han lige overfor Pilatus og Folkehoben siger: jeg er dog en Konge: saaledes er hans Svar her Majestætiskheddet er som sagde han: min Ven, jeg er en Majestæt som ikke skal bruge Msker. O, Miraklet er ikke nær saa majestætisk som et saadant Svar i Charakter.

* *

Den senere Protestantisme har ganske opgivet det om Djævelen i den Forstand som medspillende Magt. Derved gik saa den Dosis Pessimisme som dog var i Luthers Xstd. ud, og Xstd. blev reent og bart sød Sirups Slik, Idyl med Børnevænlen o: s: v:

Det Nederdrægtige ved den hele senere Protestantisme er, at lade en saadan heel, for Luther saa afgjørende Side falde bort, uden at være betænkte paa at sætte en anden Forklaring isteden, en Forklaring af det, som dog Luther rigtigt fastholdt efter Skriften, at det at være Xsten er forbunden med Lidelse – at lade en saadan heel Side falde bort, lade som Ingenting og vedblive, som de paastaae, det Lutherske.

Dog en protestantisk Præst i vore Tider især i Danmark er saa omtrent en Privatmand, der lader sig

lønne for om Søndagen at declamere næsten saa omtrent hvad han selv kan hitte paa.

* *

Det med at den Xstne maa lide kommer ikke fra Djævelen.

Og just her begynder de høieste Aands-Anstrengelser i Forhold til det Christelige – at Lidelsen kommer fra Gud. Naar et Msk. skal tænke sig et Væsen som idel Kjerlighed saa er dette for hans Hoved og for hans Sjel den frygteligste Anstrengelse, at denne Kjerlighed skulde i een Forstand være som Grusomhed. See denne Fordoblelse har Msket ikke kunnet bære, saa har man deelt saaledes: Gud er Kjerlighed – fra ham kommer alt Godt og ikkun godt; alt det Onde, alle Plager o: s: v: er fra Djævelen. Anderledes kunde man ikke fastholde at Gud er Kjerlighed, høist da, at der fra ham dog kom Straf over Ens Synder.

Men denne Modsigelse, at Kjerlighed gjør den Elskede, mskligt talt, ulykkelig, dog af Kjerlighed, men dog, msklig talt, ulykkelig: denne Tanke er som dræbende for det Msklige. Saa hjalp man sig ved det om Djævelen, ligesom man jo hjælper et Barn paa en lignende Maade, ved Talen om en slem Mand, der gjør, hvad man ikke vil sige Barnet, at Gud har gjort, fordi man vil opelske i Barnet denne Tanke, der kun forbinder Forestillingen om Godt og Glæde med Gud.

Dog hidrører Lidelsen fra Gud. Ei heller staaer den i et tilfældigt Forhold til det at være Xsten. Nei den er uadskillelig derfra.

Lidelsen, at den maa være, hænger sammen med Guds Majestætiskhed. Hans Majestætiskhed er saa uendelig, at kun det Paradoxe kan betegne den eller være Udtrykket for den, og det Paradoxe er: at være saa majestætisk, at maatte gjøre den Elskede ulykkelig. Uendelige Majestæt! Dog aldrig glemmes det, at denne Majestæt er Kjerligheden.

[b] Smaae-Majestæter kjendes paa: at gjøre den Elskede lykkelig (det Ligefremme)

Lidelsen hænger sammen med at Gud og Msk. er kvalitetsforskjellig, og at Timelighed og Evigheds Sammenstød i Timelighed maa give Lidelse.

Lidelsen hænger sammen med, at Gud er Examinator. Men skal det være Alvor med Examen, saa maa Examinator lade det komme til det Yderste. Og saaledes maa Gud, der examinerer i Tro og i om et Msk. elsker ham, han maa (selv lidende i Kjerlighed mere en[d] Examinanden) lade det komme til det

Yderste. Hvad et Msk. saa gjerne vil, er, at det ligefrem skulde være kjendeligt, at han var elsket af Gud. Kun sjældent, ganske sjældent En, der har i den Grad Inderlighed i sig, at han ikke ønskede det. Men saaledes maa og kan i Sandhed Forholdet ikke være, naar Gud er Aand. Der maa examinando gaaes lige til den modsatte Yderlighed, at just den Elskede seer ud som den af Gud Forladte. Dette er Examinationen, i hvilken der kan være Grads-Forskjel men som dog væsentligen er eensmærket.

Gud er Examinatoren. Dette er en meget betegnende Terminus. En Examinator har dog virkelig ikke det Mindste tilfælles med En, der msklig talt har en Sag. Dog det forstaaer sig i vore Sludder-Tider ere da alle Begreber vendte om, og man har tilsidst ikke et Ord, der betegner Ophøiethedens Forhold. En Skolemand betyder i vore Tider En, der trænger til Børnene; en Læge En, der trænger til de Syge; en Forfatter En, der trænger til Læsere; en Lærer En, der trænger til de Lærende - saa betyder vel ogsaa en Examinator En, der trænger til Dem, som underkaste sig Examen.

#

NB33:54

#

Anfægtende Tanker.

Naar jeg siger, at den Forklaring at det at lide i Forhold til det at være Xsten kommer fra Djævelen ikke er den sande christelige, men at Lidelsen kommer fra selve Guds-Forholdet, saa maa dette naturligviis forstaaes med den Tilsætning, at i een Forstand kommer ogsaa Lidelsen fra Individet selv, fra at hans Subjektivitet ikke strax og ikke ganske kan give sig hen i Gud.

I de ældre, betydeligere Opbyggelsesskrifter læses meget, om anfægtende Tanker, som Individet kan lide under, hvilke saa beskrives som gloende Pile og tilskrives Djævelen. Men denne Forklaring er ikke den sande christelige; man maa sige at slige Tanker, dog uskyldigt, komme fra Individet selv.

Sagen er den. Naar Gud skal elske et Msk, og et Msk. elskes af Gud, maa dette Msk qua selvisk Villie aldeles tilintetgjøres. Dette er det at afdøe, den intensiveste Qval. Men om nu end den Religieuse efter den bedre Villen i sig er villig nok hertil, saa kan han hverken strax eller ganske faae sin Villie, sin Subjektivitet saaledes i den bedre Villies Magt, at jo denne, efter først at have gjort den meest fortvivlede Modstand,

dog bestandigt lurer paa, at forstyrre den hele Omvæltning, ved hvilken den blev dethroniseret.

Ingen Religieus, ikke den reneste, er saaledes luttret, purificeret Subjektivitet, reen Gjennemsigthed i ene at ville som Gud vil, at der ikke er et Residuum af hans oprindelige Subjektivitet, et endnu ikke ganske Gjennemtrængt, et endnu ikke Erobreret, et endnu maaskee ikke engang ret Opdaget i hans Sjæl[s] Dyb: herfra komme Reaktionen.

Men som de gamle Opbyggelsesskrifter rigtigt lære, Individet er aldeles uskyldigt deri, det er saa langt fra at det tilregnes, at just disse anfægtende Tanker ere Beviis for, at han tilgavns har grebet Sagen an. Politiet er aldeles uskyldigt i, at det, ved ret at gribe en Sag an for Alvor, opdager mere og mere Forbrydelse, tværtimod er Politiet skyldigt, naar det ved at forholde sig uvirksomt foranlediger det Skin, at der er ingen Forbrydelser. Saaledes kjender den sandelige Tryghed, Middelmaadigheden aldeles ikke til anfægtende Tanker – det er just dens Brøde og Skyld, ny Forbrydelse, Beviis for, at den aldeles ingen Anelse engang har om, hvad der christeligt er Opgaven, thi at afdøe, at dræbe sin Villie er sandeligen af den Art Operationer som ikke kunne gaae af – umærkeligt, som var det Ingenting.

#

NB33:55

#

Gud – og Djævelen.

Naar jeg paa flere Steder har gjort Indvending mod den Opfattelse, der overalt anbringer Djævelen som Den, fra hvem det hidrører at den Xstne maa lide: saa er det hermed ikke min Mening at ville bortforklare denne Magt. Det nye Testamente fremstiller jo ogsaa selv Sagen saaledes, at Xstus blev fristet af Djævelen.

Nei, det jeg sigter paa er at afværge den Tanke, som saa let her indsmugles med, at Gud dog msklig talt har en Sag – og i samme Øieblik er Maalestokken saa let nedsat for det at være Xsten.

Dersom Sagen paa nogensomhelst Maade forholder sig saaledes, at Gud vil have Xstne, fordi han paa nogensomhelst Maade har Brug for Xstne, har Noget han skal bruge dem til: saa vil strax Idealiteten af det at være Xsten være truet, forstyrret, ligesom ogsaa Guds Majestæt er degraderet. Er Sagen saaledes, at

Gud er en Majestæt, som ligger i Kamp med Djævelen en anden Majestæt, og til denne Kamp vil have Xstne, for at bruge dem i denne Kamp: saa er det umuligt at opretholde Idealiteten i Forhold til Bestemmelsen af det at være Xsten.

Idealiteten for det at være Xsten er i det nye T: lagt saa høit an – at om saa Gud ikke fik een eneste Xsten, der skal ikke tages en Tøddel fra Fordringen. See det er Idealitet og det er uendelig Majestætiskhed.

Opstanden fra neden derimod speider bestandigt efter, om det ikke var muligt at udfinde, at Majestæten paa nogen Maade skulde være i det Tilfælde, at han havde Brug for Xstne, maaskee skal bruge Xstne. Og i samme Secund det er opdaget, i samme Secund har Endeligheden egl. taget Magten fra den uendelige Majestæt – og nu begynder det Pruttende.

Tag et Billede som oplyser, hvad det skal, naar Du da glemmer, at i Gud er der intet Vilkaarligt (den Idealitet han har lagt an for det at være Xsten er ikke noget Vilkaarligt, et Lune). Tænk en Konge fik den Idee, at han kun vilde have Soldater af en bestemt Høide og bestemt Førelse og med en bestemt Farve Haar og Øine – – dersom hans Majestæt er i det Tilfælde, at han skal føre Krig med en anden Majestæt, og – skal bruge Soldater: hvad saa? Saa siger denne lille pukkelryggede Skakker-Jøde: Endeligheden, han siger: ja deres Majestæt bliver virkelig nød til ikke at staae altfor stivt paa den opgivne Fordring, thi det er umuligt at skaffe et blot nogenlunde fornødent Antal Soldater efter de Forskrifter – og »Deresses Majestæt skal jo bruge Soldater.«

See derfor er det, at Endeligheden saa uendelig gjerne vil paadutte Gud, at han, msklig talt, har en Sag, gjøre ham travl, ja vel endog som En der er i Vinden – thi saa maa Gud give Kjøb, slaae af paa Fordringen til det at være Xsten »han skal jo bruge Xstne.«

Det Ubetingede, det logforsigværende er saa frygteligt anstrengende for et Msk, derfor vil man saa gjerne see at faae det bort, paanøde Gud at han har en Hensigt – og i samme Secund bliver han egl. afhængig af Endeligheden; den der har en Hensigt maa ogsaa ville Midlet, og maa han ville Midlet, saa maa han læmpe sig – – og saa har vi det igjen, saa kan Gud ikke opretholde Idealiteten i Forhold til det at være Xsten, maa give lidt efter – thi »ellers faaer han slet Ingen« – – og han har jo en bestemt Hensigt, hvorfor han vil have Xstne: ergo nedsættes Fordringen.

See derfor siger jeg saa gjentaget Gud er idel Subjektivitet, har intet af et objektivt Værende i sig – som kunne foranledige, at han har eller maa have Hensigter. Hvad der ikke er idel gjennemsigtig Subjektivitet har i det objektivt Værende, som det har paa eet eller andet Punkt, et Forhold til en Omverden, et Forhold til Andet, og har derfor, maa have Hensigt.

Kun hvad der uendelig subjektivt har sin Subjektivitet uendelig i sin Magt som Subjektivitet, kun det har ingen Hensigt.

Men det Ubetingede, det logforsigværende er saa dræbende for et Msk. Tænk den ubetingede Fordring, og tænk saa at det dog tillodes et Msk. at opkaste det Spørgsmaal: hvorfor, hvorfor skal jeg saaledes ubetinget opgive Alt - og tænk saa, at Svaret derpaa var: fordi Gud vil bruge Dig som et Redskab til at virke paa andre Mske: saa er dette en Lindring, det Ubetingede er noget formildende, noget mindre dræbende, fordi der blev skudt dette hvorfor og dermed en Hensigt mellem det Ubetingede og dette Msk. Men see ganske nøie til, og Du skal see, det er saa heller ikke mere ubetinget det Ubetingede, det logforsigværende; og inden Du veed af det, skal Du see der lurer Noget her, som lidt efter lidt vender hele Forholdet om og summa summarum bliver at Gud er en Majestæt, der har en Sag, msklig talt, og altsaa ikke kan staae ubetinget paa det Ubetingede.

Derfor har jeg ogsaa en Mistanke til den Maade, paa hvilken man bruger det Udtryk at tjene Gud. Thi Gud kan man ikke tjene som man tjener en anden Majestæt, der, msklig talt, har en Sag, har Hensigter. Nei, det eneste tilsvarende Udtryk til Guds Majestæt er: at tilbede ham. I Almindelighed gjør man vel den Forskjel, at man ved at tilbede Gud nærmest tænker paa Ens Følelser, Stemninger og disses Udtryk i Ord, ved at tjene ham tænker man paa Ens Handlinger. Nei, Din Handling den er just den sande Tilbedelse, og er det, naar den er frigjort fra al Travlhed, som havde Gud en Hensigt. Tilbedende at forsage Alt, altsaa ikke fordi Gud skal bruge dig til Redskab, nei, paa ingen Maade, i Egenskab af den meest ubetingede Overflødheds og Luxus-Gjenstand at forsage Alt: det er at tilbede.

Naar saa er, er det vist at Du »tilbeder«; og det er ogsaa vist, at Guds Majestæt er ikke degraderet.

Saaledes er denne uendelige Majestæt, som dog er Kjerlighed, er Kjerligheden, lidende, som jeg oftere [har] sagt, lidende i Kjerlighed med den Elskede, men uden dog at forandre sin Majestætiskhed.

Men man maa ikke som Christenheden har gjort det, for at opretholde Forestillingen om Gud som Kjerlighed slaae af paa Majestætiskheden.

NB33:56

#

Christenheden.

Et Billede. Tænk et Land - der lever Undersaatterne

glade og fornøiede, den ene siger til den anden, i vort Land have vi det store, uskatteerlige Gode, at, hvis Nogen paa nogen somhelst Maade skeer Uret, eller paa anden Maade har Noget paa Sinde saa kan han personligt henvende sig til Kongen, det er vitterligt for os alle, at ubetinget Enhver staaer Adgang aaben til Hans Majestæt. Saaledes leve de. Men see, naar det kom til Stykket, tænkte Hver især som saa: det er dog nok det Klogeste at lade være personligt at henvende sig til Majestæten det er en ganske egen Sag at staae ligeoverfor en Majestæt, dertil kommer, at man udsætter sig for alle mulige Bryderier med Embedsmændene og mange Andre bagefter. Kort summa summarum blev, at Ingen henvendte sig personligt til Majestæten.

Saaledes er Xstheden omtrent et Samfund af Msk, der ere lykkelige med hinanden i den Forvisning, at hver Enkelt ubetinget og til enhver Tid kan reent personligt ganske som Enkelt henvende sig til Himlens Majestæt -- men det Klogeste.

#

NB33:57

#

Christenheden.

Som Enkelt, ganske bogstaveligt som Enkelt at forholde sig til at henvende sig til Gud personligt er Formelen for det at være Xsten.

Xsthedenbestaaer saa, disse Millioner af Msker, der, som sagt, sige hver især, og til hinanden indbyrdes: hvor herligt, at Enhver af os, ubetinget Enhver af os, og til hvilken somhelst Tid o: s: v: [kan] personligt henvende os til Himelens Majestæt. Saaledes tale de, derom prædikes der. Men naar det kommer til Stykket, saa siger hver især: det Klogeste er dog nok ikke ganske bogstaveligt som Enkelt at indlade sig med denne uendelige Majestæt, saa summa summarum bliver, at slet Ingen gjør det.

Men phænomenalt seer det jo ud, som var det Noget Enhver gjør, vi ere jo alle Xstne, alle disse Millioner, og Enhver kan gjøre det, og det er saligt sige vi at Enhver kan gjøre det og til enhver Tid paa Dagen o: s: v: . Phænomenalt seer det altsaa ud, som var det at Msk. som Enkelt personligt henvendte sig til Gud en saa idelig og idelig forekommende Begivenhed hver evige Dag, at det fast er noget lige saa ubetydeligt som det at springe ind hos Urtekræmeren ved Siden og købe

for 4 B.

Sandheden er noget anderledes. Sandheden af al den Vrøvl om hvor saligt det er, at Enhver o: s: v: var: at Ingen gjorde det. Og Sandheden af dette, at det skulde være en ved sin idelige Forekommen ubetydelig Begivenhed at En personligt qua Enkelt henvendte sig til Gud: er at naar dette skeer engang, da er det en Begivenhed aldeles uden Sammenligning vigtigere end baade en europæisk Krig og en Krig mellem de 5 Verdensdele, er en Katastrophe, der bevæger Tilværelsen fra den dybeste Grund.

Intet er vissere. At nærme sig Gud giver Katastrophe; ganske bogstaveligt qua Enkelt at henvende sig til Gud giver Tilværelsens intensiveste Katastrophe. Blot endog en dog betydningsfuld Tilnærmelse (altsaa et lille Tal - thi Tallet trækker fra) giver allerede en relativ Katastrophe. Intet er vissere. Saa sikkert som en Naturforsker, der veed, at en Draabe af den og den Essents i et Glas Vand frembringer en Brusning, saa sikkert som han, naar En bringer et Glas Vand, gyder en Draabe af en Flaske deri men der kommer ingen Brusning - saa sikker som Naturforskeren siger »ja saa var det ikke den Essents«: saa vist er det, at det at nærme sig Gud giver Katastrophe.

Ja, Gud være lovet, saaledes er det. Man kan dog, uden at være Hjertekjender, kontrollere denne nederdrægtige Løgn af disse modbydelige, ækle, hykkelske Talere, som forsikkre og forsikkre. Enhver, hvis Liv ikke giver relativ Katastrophe, han har ikke, ikke engang tilnærmelsesviis som Enkelt henvendt sig til Gud, det er, som sagt, lige saa umuligt, som at berøre en Elektriseermaskine uden at faae et Stød.

Paa den Maade opløser det Hele med Xstheden sig i Galimathias - det kunde man i en vis Forstand vente. Som Politiet overalt hvor det seer en af deres øvede Tyve ved et Opløb, strax siger: er han tilstede saa er der formodentligen ogsaa blevet stjaalet Noget, saaledes kan man sige: overalt hvor »Msket« er med, der er ogsaa Vrøvl.

Men i een Forstand, eller fra een Side seet, hvor uendelig skjønt, at det ikke er den himmelske Majestæt der har trukket sig tilbage, ikke har villet indlade sig med Mskene - nei han (uendelige Kjerlighed!) han bliver uforandret ved sit Ord, sidder i Kjerlighed og venter - - - og saa skeer det alligevel ikke, men det er Msket selv der forhindrer det, det er Msket, som istedetfor at gjøre Alvor med det, forvandler det til Vrøvl indbyrdes, Selskabs-Vrøvl, eller til en Legen at man gjør det: hvor karakteristisk er ikke dette!

Sandt det er et forfærdeligt Vovestykke som Enkelt, endog blot tilnærmelsesviis som Enkelt, eller som Enkelt tilnærmelsesviis at skulle henvende sig til Gud. Hvilket Vovestykke det er ganske bogstaveligt som Enkelt at gjøre det, viser Gud-Msket^s Liv. Det bliver nemlig for dette Liv idel Jammer og Elendighed, indtil

endog det, hvad der hører med, at være forladt af Gud, som dog uforandret er Kjerlighed, i Kjerlighed lider med.

Dette har jeg aldrig negtet. Men hvorfor har saa Xstheden ikke længst vendt Sagen sandt, gjort Tilstaaelsen: vi due ikke til at være Xstne. Her er Punktet, jeg bestandigt stiler efter. Man har i Xsthed enten gavtyveagtigt ladt som Ingenting, holdt Ørene stive, freidigt trodset paa at være Xstne, skjøndt Ens hele Existeren ikke havde den fjerneste Lighed med hvad det nye T: kalder at være Xsten, men var lige det Modsatte, eller man har ga[v]tyveagtigt forklaret, at man var for ydmyg til at begjere noget saa Høit som at være en Discipel, en Apostel (hvilke Ord da bruges af Xstus selv aldeles eenstydigt), hvilket var en Løgn, thi det var ikke Ydmyghed der var i Veien, Ydmyghed er just Veien til at blive Apostel, og ikke i Veien for at blive det.

Dette er og bliver Xsthedens Skyld og Brøde: den har sat Uredelighed mellem Gud og sig, saa Gud ikke har kunnet komme til at indlade sig med Mskene.

NB33:58

#

Lidelse.

At følge efter det er at have det sande Indtryk af at Sandheden har maattet lide. At kunne fremstille det, eller at høre at læse det fremstillet er saa langt fra at være det sande Indtryk deraf, at det jo lige modsat er: Epicuræisme. Lucret's, i det ofte nok citerede Sted, siger jo ganske rigtigt, at det er en Nydelse at see en Anden i de Lidelser, for hvilke man selv er fri.

#

NB33:59

#

Christenhed.

Dersom der gives nogen Drik, som er den modbydeligste af alle, noget Syn som er det ækleste af alle – dette er kun et svagt Billede paa denne Modbydelighed med Xstheden.

At det saaledes er gaaet, Aar efter Aar disse Millioner, Millioner Xstne, der alle hver især siger det er saligt, den høieste Salighed at henvende sig til Gud – medens hver især dog naar det kommer til Stykket finder det klogest ikke at indlade sig paa den Salighed men see at hjælpe sig paa anden Maade! Og »Præsten« declamerer rørt: saligt, hvilken Salighed, hvilken uskatterlig Salighed – men selv vil han dog helst være fri for denne Salighed, derimod mener han, at det er hans Pligt at indynde Xstd. hos Mskene, item at det maa være Gud velbehageligt, at der saaledes tales forherligende om ham, som var det ikke det Gud Velbehagelige, at dog Nogen for Alvor indlod sig med ham. Men »Præsten« declamerer rørt, at det er saligt; og Menigheden græder rørt over denne Salighed – men hver især vil dog helst betakke sig for denne Salighed. Og Faderen siger rørt til sit Barn: det er saligt at henvende sig til Gud; thi det er saa rørende med denne Salighed, men forresten regner han vel paa, at Barnet til den Tid vil faae Forstand nok til helst at betakke sig for den Salighed, dog at han atter rørt siger til sit Barn: det er saligt.

Beviis, at hvert Msk er utugtigt, beviis, at hvert Msk er en Tyv, beviis at hvert Msk. har Fnat, beviis, at ubetinget hver Mand og hver Qvinde er venerisk smittet: Du kan ikke faae et modbydeligere Udtryk af Mskheden end ved at see dette med Xstheden, hvis Sandhed kun altfor let lader sig bevise.

Havde der været Sandhed, Redelighed, Alvor i Mskene, saa havde Xstds Forkyndelsen længst seet ganske anderledes ud, været dog idetmindste som jeg foreslaaer den, udvisende, at det har et eget Sammenhæng med denne Salighed. Men den længst længst hævdede Xstds Forkyndelse er saa forskjellig herfra som Fiirkanten fra Cirkelen. Loven for den officielle Xstds Forkyndelse er: jo mere opskruet Talen kan blive, om hvor saligt og saligt, jo sødere og sødere Sluddereren kan blive om denne Salighed, desto bedre – om Nogen virkelig indlader sig med Gud, er det aldeles ligegyldige. Og det er disse Millioner Xstne der saa engang efter Døden skulle befolke Stjernerne, gjøre Tjeneste som Engle!

NB33:60

#

Xsthedens Uredelighed.

Og hvorledes forklarer jeg saa denne Millionernes Uredelighed, hvoraf forklarer jeg den? Som Hyklerie og i den Forstand af det Onde? Nei, nei. Jeg forklarer den af Mangel paa msklig Frimodighed og af Middelmaadighed.

Tag det Billede: en mægtig Fyrste som han var i de

Tider da det betydede Noget at være Konge eller Keiser – Du skal see Mskene ville finde det Klogest at bære sig saaledes ad: det Klogeste er, at tale idel godt om ham – men saa tillige, ikke at inlade sig med ham. Dette er Middelmaadighedens Livs-Klogskab.

Og dette er Mønsteret, hvorefter den hele officielle Xstds Forkyndelse er fabrikeret: at tale godt om Gud, trompetende og basunende og sødligt – jo mere jo bedre: men klogt ikke at inlade sig med ham.

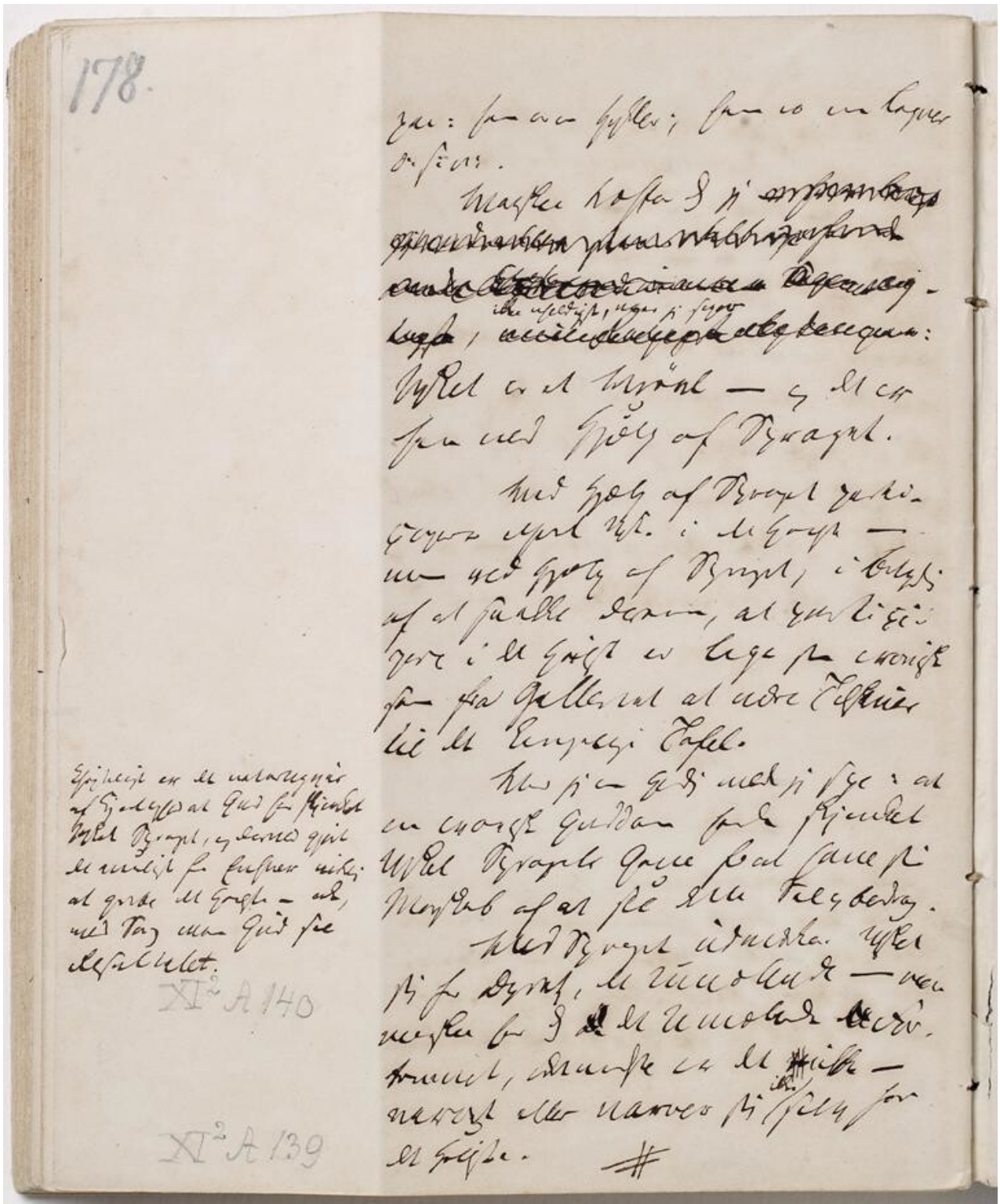
Der er Intet som Middelmaadighed er saa bange for som det virkelig Ophøiede, det Uendelige – men den er da ikke gal til at sige det ligefrem, nei, nei, Middelmaadigheden er klog: den taler i de herligste Udtryk derom – – men inlade mig nei tak. At sige ligefrem jeg er bange for dette Ophøiede, derom vilde Middelmaadigheden sige, det er ikke klogt, thi det er dog at inlade sig med det. Nei, idel idel, idel Lovprisning – og saa klogt ikke at inlade sig med det.

NB33:61

#

»Msket.«

Alle de Extraordinaire, der sparsomt spredte have levet gennem Tidernes Løb, have vel hver afgivet sin Dom om »Msket«. Eens Rapport har lydt paa: Msket er et Dyr; en Andens

8. Journalen NB33, s. 178. Journalens sidste side med slutningen af optegnelsen NB33:61 og marginaltilføjelsen NB33:61.a

paa: han er en Hykler; han er en Løgner o: s: v:.

Maaskee træffer dog jeg ikke uheldigst, naar jeg siger: Msket er et Vrøvl - og det er han ved Hjælp af Sproget.

Ved Hjælp af Sproget participerer ethvert Msk. i det Høieste - men ved Hjælp af Sproget, i Betydning af at snakke derom, at participere i det Høieste er lige saa

ironisk som fra Galleriet at være Tilskuer til det kongelige Tafel.

Var jeg en Hedning vilde jeg sige: at en ironisk Guddom havde skjenket Msket Sprogets Gave for at have sin Morskab af at see dette Selvbedrag.

Ved Sproget udmærker Msket sig for Dyret, det Umælende – men maaskee har dog det Umælende Fortrinnet, idetmindste er det ikke – narret eller narrer sig ikke selv for det Høieste.

[a] Christeligt er det naturligviis af Kjerlighed at Gud har skjenket Msket Sproget, og derved gjort det muligt for Enhver virkelig at gribe det Høieste – ak, med Sorg maa Gud see Resultatet.

#